

DĚTSKÝ SLUCH

01/2026

TÉMA ROLE V RODINĚ

- Rozhovor s Pavlem Simčákem o proměnách rolí v rodině
- Osm rodinných příběhů
- Rozhovor s Terezou Tetourovou o laskavém rodičovství

ODBORNÝ MAGAZÍN DĚTSKÝ SLUCH PŘEDPLATNÉ

Časopis přináší názory odborníků, zkušenosti rodičů i informace ze zahraničí na aktuální témata. Je určen především rodinám s dětmi se sluchovým postižením z celé České republiky, ale i odborníkům – lékařům, pedagogům, psychologům, sociálním pracovníkům a studentům těchto oborů.

Vychází 4x ročně.

Cena předplatného časopisu v roce 2026 je 400 Kč včetně poštovného.

Objednávky zasílejte na e-mail redakce@tamtam.cz.

Magazín Dětský sluch vychází za finanční podpory Ministerstva zdravotnictví ČR

ROLE V RODINĚ

Vážené čtenářky, vážení čtenáři, většinou všichni, jako rodiče, vnímáme a žijeme tím, že děti jsou to nejcennější, co máme, a to nejen pro nás, ale i pro všechny naše blízké. Jsou naší radostí, starostí, smyslem našich životů, pokračováním naší existence, a tak si samozřejmě přejeme, abychom dokázali zajistit, aby vyrůstaly v bezpečí, spokojené, veselé, v láskyplném a stimulujícím (inspirativním) prostředí.

Ačkoli mají naše představy a přání jasné kontury o budoucnosti spokojených, vzdělaných, kultivovaných lidí, které vyrostou z našich dětí, může být skutečnost komplikovanější. Velmi často se v realitě života dostáváme do situací, o kterých jsme neměli tušení, že mohou nastat, nejsme na ně připraveni (zdravotní problém dítěte, nemoc rodiče, ekonomická situace, rozpad vztahu) a musíme se učit jim porozumět a dokázat najít vhodné řešení.

Jak postupovat, jak situace řešit, nebo naopak, jak určitě ne, jsme se učili ve svém dětství a dospívání, minimálně v základních hodnotách – v respektu, laskavosti a schopnosti otevřené komunikace se svým okolím.

Postupně se pravidla, přístupy, přísnost i rodičovské role mění, vyvíjejí, ale stále platí, že všichni blízcí jsou pro nás i pro naše děti důležití.

Všichni, se kterými se děti po narození postupně seznamují, jsou pro dítě i vzorem. Děti vnímají, sledují, reagují na vše, co prožívají a intuitivně se učí. Nevím, jestli existuje dokonalý rodič, ale domnívám se, že dítě nepotřebuje dokonalost, ale lásku, respekt, přijetí a komunikaci o všem, co se děje, o tom dobrém i o tom špatném.

Jestli je něco zcela nepřijatelné, tak je to jakékoli násilí na dětech, což už snad dle průzkumů většina lidí chápe, ale stále ještě je dost dětí ohroženo minimálněm porušením, bolestí a ztrátou důvěry ve své blízké. Pro odlehčení jen zmíním citaci z jednoho filmu pro děti: „Mám pravdu, protože jsem velká.“ Pro rodiče je to skvělý odstrašující příklad. Jakmile se dospělý uchýlí k argumentu „protože jsem starší“, obvykle mu docházejí skutečné argumenty. Příjemné a inspirativní čtení vám přeje

Jana Fenclová

*Fotografie na titulní straně archiv rodiny Panských (velká)
a archiv rodiny Janoškových (malá)
Fotografie na této straně Shutterstock.com*

OBSAH

Úvodník	1
Každý jinak, oba naplno	2
Ohledně dětí zvládám všechno, zato vaření je druhá jakost	6
Sluchovou vadu bereme i jako příležitost poznat nový svět	9
Každý má v rodině své místo	12
Smířit se s tím, že leccos bude jinak, představuje klíč k přijetí dítěte	14
S přijetím odlišností mohou pomoci vzory	17
Možnosti a zodpovědnost dítěte mají růst společně	20
Jasný signál společnosti – děti si zaslouží výchovu bez násilí	22
Kdo to má „na triku“ aneb Péče a spolupráce v rodině	25
Zeptali jsme se	26
Člověk si všechno musí najít sám, chybí provázanost péče	28
Role otce dává šanci prožít směsici emocí a odpovědnosti	31
Rodina funguje a kamarádi jsou zlatí	33

CHCETE PODPOŘIT NAŠI ČINNOST?

Darujte přes www.darujme.cz/tamtam

Podporou Tamtamu pomáháte rodinám dětí se sluchovým postižením, aby lépe zvládaly náročné životní situace, naučily se komunikovat s dítětem a mohly žít běžným způsobem života.

**POSTIŽENÍ SLUCHU NENÍ VIDĚT.
DĚKUJEME, ŽE VY HO VIDÍTE!**

KAŽDÝ JINAK, OBA NAPLNO

JAK RODIČE DÍTĚTE SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM ZVLÁDAJÍ NÁROČNOU SITUACI

ZJIŠTĚNÍ, ŽE DÍTĚ MÁ SLUCHOVÉ POSTIŽENÍ, PŘEDSTAVUJE PRO RODINU ZÁSADNÍ ŽIVOTNÍ OKAMŽIK, KTERÝ S SEBOU PŘINÁŠÍ NEJEN PRAKTICKÉ OTÁZKY OHLEDNĚ PÉČE A BU-
DOUCNOSTI, ALE PŘEDEVŠÍM EMOČNÍ ZÁTĚŽ. RODIČE SE VYROVNAVAJÍ SE ZTRÁTOU PŮVODNÍCH PŘEDSTAV, HLE-
DAJÍ NOVÉ JISTOTY A UČÍ SE FUNGOVAT V PROMĚNĚNÉ REALITĚ KAŽDODENNÍHO ŽIVOTA. JAKÉ EMOCE JE NEJ-
ČASTĚJI PROVÁZEJÍ? PROŽÍVAJÍ MATKY A OTCOVÉ SITUACI ODLIŠNĚ? KDY SE PŘIROZENÁ SNAHA DÍTĚ PODPOROVAT MŮŽE ZMĚNIT V NADMĚRNÝ TLAK? A JAKOU ROLI V PROCE-
SU HRAJÍ PRARODIČE ČI ŠIRŠÍ RODINA? O PSYCHOLOGIC-
KÝCH SOUVISLOSTECH PŘIJETÍ DIAGNÓZY, PROMĚNÁCH ROLÍ I O TOM, KDY UŽ JE VHODNÉ VYHLEDAT ODBORNOU POMOC, JSME HOVOŘILI S PSYCHOLOGEM PAVLEM SIMČÁ-
KEM, KTERÝ SE DLOUHODOBĚ VĚNUJE RODINÁM DĚTÍ SE ZDRAVOTNÍM ZNEVÝHODNĚNÍM.

S jakými emocemi se rodiče nejčastěji vyrovnávají poté, co se dozvědí o sluchovém postižení dítěte?

Z praxe vím, že jde o pestrou paletu emocí. Liší se různou mírou intenzity, frekvence a hloubky. Nejčastěji je to strach, vztek, pocity viny, bezmoci, nespravedlnosti či studu. Ty pocity se různě prolínají, u každého trochu jinak. Podle modelu americké psycholožky Elisabeth Kübler-Rossovové existuje 5 fází, kterými lidé procházejí, když se ocitnou v nějaké závažné životní události. První fází je popření – šok, že taková situace vůbec nastala. Typické jsou pro ni pocity, že tohle je omyl, to se nemohlo stát právě nám. Chodí ke mně ale rodiče, kteří už řešili problémy ještě před stanovením diagnózy. Například kvůli předčasnému narození svého dítěte a s tím spojenými komplikacemi, hospitalizacemi. Díky tomu už si prošli „horskou dráhou“ emocí a diagnóza je tolik nezaskočí. Následuje druhá fáze a s ní přichází hněv, frustrace, vztek. Na druhé, na sebe, na systém, často i na ten medicínský, na technologie a podobně. Rodiče si kladou otázky: „Kdo za to může?“ Až mnohem později si uvědomí, jakou mají jejich děti se sluchovým handicapem naději díky dnešním technologiím.

Ve třetí fázi dojde na smlouvání, vyjednávání, sliby. Se čtvrtou fází mohou přijít i deprese, tam je pak dobré vyhledat i odbornou pomoc. A pátá fáze je smíření se

s celou situací. Ne každý musí projít všemi fázemi a nemusí to být takto lineární proces. Model je jen takhle popsán a slouží odborníkům k tomu, aby včas zachytili a rychleji identifikovali případný problém.

Procházejí matky a otcové tímto obdobím podobně, nebo se jejich prožívání liší? V čem?

Myslím, že dnes už se oproti minulosti rozdíl v prožitcích stírají. Paletu emocí mají ženy i muži velmi podobnou, jen se u každého projevuje v jiných odstínech nebo intenzitě. Velkou roli hrají vlivy kultury, ve které vyrůstáme. Rovněž zkušenosti, které si přenášíme ze své původní rodiny jako určitý model, jak se chovat v těžkých chvílích. Pokud bylo v rodině zvykem o problémech mlčet nebo se emoce považovaly za slabost, bude pro takového rodiče mnohem těžší sdílet své emoce s partnerem. Naopak rodina, kde se i nepříjemné věci komunikovaly otevřeně, dává člověku do ruky skvělý nástroj, jak zvládnout i takovou výzvu, jako je zjištění, že dítě neslyší.

Obecně můžeme říci, že ženy expresivněji vyjadřují, co potřebují, více sdílejí své emoce. Navíc si je zvnitřňují, více a déle se „koupou“ v pochybnostech, v pocitech viny a chyb. Kladou na sebe více nároků. Muži jsou zase více instrumentální – snaží se zajistit rodinu, zaměřují se více na technologii, jestli implantáty nebo sluchadla a podobně. Stávají se z nich experti na dané téma, sledují trendy, vidí do budoucna, kam se budou technologie posouvat. Takže oni ty emoce samozřejmě také prožívají, zažívají bolest i ztrátu určitých představ o budoucnosti, ale tuhle energii častěji přetavují do akce, do hledání těch nejlepších možností pro své dítě.

Někdy se stane i to, že jeden z rodičů neunes fakt, že jeho dítě je jiné, a rodinu opustí. Znáte to ze své praxe?

Z vyprávění kolegů o takových případech vím, ale ve své praxi se s tím v podstatě nesetkávám. Naopak vidím rodiny, které to ustojí. Možná je to i tím, že rodiče, kteří přicházejí do poradny nebo do terapie, jsou ti, kteří se rozhodli situaci aktivně řešit a hledat cestu, jak jít dál společně. Práce na vztahu a sdílení emocí v těžkých chvílích jsou totiž tím nejlepším tmelem.

Jaké otázky si častěji kladou matky a jaké otcové, pokud jde o budoucnost dítěte?

Matky mají přirozeně v popředí přijetí a bezpečí. Kladou si otázky: Jak naše dítě přijme širší rodina? Jak se k němu budou chovat vrstevníci? Bude se v kolektivu a ve školce cítit dobře? Jsou více napojené na aktuální prožívání dítěte, žijí více přítomností. Muži se naproti tomu častěji dívají dál do budoucna. Řeší vzdělání, budoucí zaměstnání a s tím související soběstačnost. Jejich optika je zaměřená na to, jak si dítě v životě samo poradí.

Samozřejmě mluvíme v obecné rovině, v životě to není takto rigidně rozdělené. Model, kde by jeden řešil jen city a druhý jen praktickou stránku, by dlouhodobě nefungoval. Mezi rodiči jde spíše o živý, kreativní proces, kdy se tyto dva pohledy vzájemně doplňují a tvoří celek.

Platí stále, že jeden rodič je více zaměřen na každodenní péči a druhý na zajištění rodiny?

Rodinný model fungování „mamka se stará o rodinný krb a táta pracuje, aby nás zajistil“ se postupně mění. Stále je tento tradiční model nejčastější, ale už ne tak dominantní. Víc a víc se setkávám s muži, kteří chodí s dítětem k lékaři, jezdí do nemocnic na vyšetření, znají všechny, kdo s dítětem pracují a přebírají část péče, která byla dříve typická pro ženy. A ženy zase často přispívají k finančnímu zabezpečení rodiny. Role se tedy dnes více prolínají a záleží, jak si to v rodině nastaví.

Kdo podle vás obvykle nese větší psychickou zátěž v rodině?

Oba rodiče procházejí velkou psychickou zátěží. Přesto se dá říci, že ten, kdo zůstává doma – častěji tedy matka – může nést zátěž větší. Je pro dítě stále dostupná, sdílí s ním vše na denní bázi. Na druhou stranu si otec může někdy připadat jako osamělý běžec, jako někdo, kdo musí všechno zajistit. Nedávno mi jeden klient říkal, že se cítí jako vrtulník. Je tam vždy, když je třeba něco operativně vyřešit – přiletí, zajistí a zase letí dál. Důležité je proto rozhodně vzájemné oceňování a občasná výměna těchto rolí.

Mgr. Pavel Simčák

vystudoval psychologii na Katedře psychologie Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Působí jako psycholog a vedoucí Centra komplexní péče v Olomouckém kraji. Spolupracuje s Ranou péčí Morava a Slezsko Centra pro dětský sluch Tamtam.

Rodiče sledují pokroky svého dítěte. Jak reagují, když vývoj nejde podle jejich očekávání? Objevuje se rozdíl v tom, jak matky a otcové pracují s obavami typu „nejde to dost rychle“?

U dětí se ztrátou sluchu je klíčové rozumět pojmu sluchový věk. Ten nezačíná narozením, ale v momentě, kdy dítě dostane kompenzační pomůcku (sluchadla nebo implantát). Je proto potřeba snížit nároky na dítě i sebe. Vývoj sluchu a řeči potřebuje svůj čas. Když se očekávání rodičů nenaplnují, přichází frustrace. Ženy mají někdy sklon k hyperpozornosti, úzkostlivě sledují každý pokrok: „*Včera uměl pět slov, dnes jich tolik nezopakoval.*“ Dítě ten tlak vycítí, což ho stresuje a celá rodina se ocitá v začarovaném kruhu. V takových chvílích v poradenství rád používám metaforu s trávničkem. Tráva také nevyroste přes noc, i když se na ni budeme dívat. Ale víme, že když jí dáme péči a čas, za půl roku bude hustší. Rodičům pak nesmírně pomáhá podívat se zpětně do deníků nebo na starší videa. Teprve s tímto odstupem uvidí, jak obrovský kus cesty jejich dítě ušlo. To jim pomůže se nadechnout, shodit stres a získat novou naději.

Jak rodiče poznají hranici mezi zdravou podporou dítěte a nadměrným tlakem na výkon?

U všech dětí, a je jedno, jestli mají nějaký handicap, nebo ne, jsou varovné signály podobné. Prvním z nich je ztráta spontánnosti. Pak vidím, že dítě vychovaně sedí a dělá nacvičené věci. Nebo může přijít únava, až chronická. Díky nadměrnému tlaku na výkon může být dítě extrémně agresivní nebo negativistické. A určitě začne mít nechuť do těch věcí. Vytrácí se radost, vytrácí se sdílení. Rodič má být spíš parták, ne trenér, který driluje a jde mu o výsledek. U některých dětí můžeme pozorovat neurotické projevy jako okusování nehtů, škrábání se na hlavě apod. To vše jsou signály, že je potřeba zvolnit a vrátit do společného času více lehkosti.

Jaké dopady na dítě může mít, když rodiče signály nerozpoznají a „jedou“ dál na výkon?

Pokud rodiče tyto signály přehlížejí a nadále tlačí na výkon, může u dítěte dojít k rozvoji takzvaného výkonového sebepojetí. Dítě začne svou hodnotu odvozovat pouze od toho, co se mu povede. Klade na sebe stále větší nároky, což ho nevyhnutelně vede k únavě a pocitům selhání. Postupně se vytrácí spontánnost a dítě se uzavírá do sebe. Často se přidávají i somatické potíže,

tělo začne vysílat varovné signály v podobě bolestí hlavy, břicha nebo ekzémů. Dítě může nevědomě začít „utíkat do nemoci“. Podvědomě totiž zjistí, že když je nemocné, tlak okolí povolí, rodiče jsou na něj hodní a nic po něm nevyžadují. Nemoc se tak stává jedinou legální cestou k odpočinku a přijetí.

Pojďme teď do širší rodiny. Máte zkušenost s tím, jak obvykle reagují prarodiče na informaci o sluchovém postižení vnoučete? Jak se s tím vyrovnávají?

Přímo s prarodiči v kontaktu nejsem, znám jejich příběhy spíše z vyprávění rodičů během terapií. Většinou to probíhá tak, že prarodiče situaci po počátečním hledání nových hranic přijmou a stanou se pro rodinu důležitou oporou. Jejich hlavní rolí není vnoučata vychovávat, ale podpořit své vlastní děti, tedy rodiče. Pomáhají jim vydechnout tím, že pohlídají, nakoupí nebo se postarají o praktické věci. Někdy se ale setkávají s tím, že prarodiče ztrátu sluchu bagatelizují. Tvrdí, že se nic neděje, dítě dostane sluchadla a vše bude hned v pořádku. Tím nevědomky vytvářejí tlak na rodiče, aby své emoce tolik neprožívali. Existuje i opačný extrém, kdy prarodiče tuto skutečnost nepřijmou vůbec. Často za tím stojí strach, stud nebo pocit vlastní nekompetence, prostě si nevědí rady, jak se o dítě s jinými potřebami postarat, a tak se z kontaktu raději stáhnou. Naštěstí je takových případů opravdu málo a většina prarodičů nakonec cestu k vnoučeti i k pomoci rodičům najde.

Co tedy pomáhá, aby se prarodiče stali oporou, a ne zdrojem napětí v rodině?

Určitě praktická podpora, o níž už jsme mluvili. Pochopení a přijetí situace. Pochopení toho, že moje děti to teď nemají jednoduché. Zároveň si hlídat vlastní hranice, nevstupovat jim do výchovy. Mohou říci pochopitelně svůj názor, ale jako doporučení. Vlastně takové „jsme tady“. Kdybyste cokoliv potřebovali, jsme připravení.

Mění se něco v rodině ve chvíli, kdy se jeden z rodičů vrací do zaměstnání?

Návrat do zaměstnání přirozeně změní dynamiku rodiny. Na jedné straně přijde úleva, především finanční, na druhé straně se zúží čas, který budeme trávit dohromady. Musí se reorganizovat týdenní harmonogram, kdo se o co postará. Často tak dochází k přerozdělování úkolů. Ideální je, když ten, kdo se vrací do zaměstnání, tedy častěji žena, může alespoň nějaký čas pracovat na snížený úvazek. Pak dopad na celou rodinu není tak extrémní a všichni si můžeme

postupně navykat. To ale nejde vždy. Pak je namíště sdílelý kalendář, v mobilu nebo na lednici, kde si v určitý den sepíšeme, co je třeba udělat a kdo a kdy to zařídí. To ubírá stres. Jeden den si to v klidu naplánujeme a nemusíme to nosit v hlavě, kde během pracovního týdne máme desítky dalších informací. Máme vlastně psychicky uklizeno. A postupně do toho můžeme zapojit i dítě. Máme třeba kalendář s obrázky na lednici a každý ví, co má dělat.

Jak důležité je, aby si rodiče dovolili od péče někdy „odstoupit“ a věnovat se i sobě?

Velmi. Péče o sebe není luxus, ale nezbytnost. Je nesmírně důležité, aby rodič dělil svůj čas a energii mezi tři oblasti: dítě, partnera a sebe sama. Na společných sezeních často mapujeme, jak tyto pomyslné misky vah vypadají. Zjišťujeme, kolik času rodina tráví společně, kolik prostoru zbývá pro partnerský vztah a kolik pro každého jako jednotlivce. Každý to má nastavené procentuálně jinak, ale podstatné je o tom v rodině otevřeně mluvit. Rodiče by se neměli bát pojmenovat, že jim aktuální nastavení nevyhovuje nebo že jsou vyčerpaní. Schopnost sdílet své potřeby bez pocitu viny je obrovská výhra, která významně obrušuje třecí plochy a vrací do vztahu i do péče o dítě potřebnou energii.

Podle čeho rodiče poznají, že už situaci psychicky nezvládají a je třeba vyhledat pomoc?

Prvním signálem bývá často vnitřní rozpor. Přichází uvědomění, že se chováme způsobem, který nám není vlastní a se kterým nejsme spokojeni. Může jít o častější výbuchy hněvu nebo agresivní projevy vůči partnerovi či dětem. Člověk cítí, že se jeho chování rozchází s představou, jakou má o dobré mámě nebo dobrém tátovi. Dalším varovným znamením jsou pocity apatie, úzkosti nebo hlubokého smutku. Ztrácíme energii na běžné aktivity, nic nás netěší a cítíme se jako v mlze. S tím se pojí i propad v sebepojetí. Pocity, že jsem k ničemu, že jako rodič selhávám. Někdy si to uvědomíme sami, jindy nám nastaví zrcadlo partner. V takovou chvíli je důležité si nic nevyčítat a dovolit si nechat si pomoci. Odborná podpora, ať už individuální, párová nebo rodinná terapie, není známkou slabosti, ale naopak projevem velké zodpovědnosti vůči sobě i své rodině.

*Připravila Mgr. Radana Ardeltová,
koordinátorka komunikace CDS Tamtam
Fotografie archiv Paula Simčáka
a Shutterstock.com*

Jemné a dlouhé elektrody umožňující zavedení po celé délce hlemýždě

Anatomické struktury důležité pro elektrickou stimulaci, jako je Rosenthalův kanálek a spirální ganglie, sahají uvnitř fyziologicky tvarovaného hlemýždě až ke dvěma a půl závitům.¹ Proč tedy pomocí kochleárního implantátu nestimulovat po celé délce hlemýždě tak, jak to příroda zamýšlela?

Pouze pomocí dlouhých elektrod řady FLEX od firmy MED-EL lze elektricky stimulovat až do apikální oblasti hlemýždě a umožnit tak uživatelům dosáhnout lepších sluchových výkonů a přirozenější kvality poslechu.

Zjistěte více

1. Helpard, L., Li, H., Rohani, S. A., Zhu, N., Rask-Andersen, H., Agrawal, S., & Ladak, H. M. (2021). An approach for individualized cochlear frequency mapping determined from 3D synchrotron radiation phase-contrast imaging. *IEEE Transactions on Biomedical Engineering*, 68(12), 3602–3611.

OHLEDNĚ DĚTÍ ZVLÁDÁM VŠECHNO, ZATO VAŘENÍ JE DRUHÁ JAKOST

ZE SETKÁNÍ S MANŽELI KAROLÍNOU A KAMILEM PANSKÝMI JSEM ODCHÁZELA VE VESELÉ NÁLADĚ – OBA MAJÍ TOTIŽ DOST NAKAŽLIVÝ SMYSL PRO HUMOR. PŮSOBÍ JAKO PÁR, KTERÝ SE HEZKY DOPLŇUJE A VZÁJEMNĚ RESPEKTUJE. RESPEKTUJÍCÍ JE I JEJICH VZTAH K OBĚMA DCERKÁM. SLYŠÍCÍ CHARLOTTKU (6) I NESLYŠÍCÍ CLAUDETTKU (4) VYCHOVÁVAJÍ VLÍDNĚ, ALE PŘITOM JIM NASTAVUJÍ JASNÉ HRANICE. JSEM RÁDA, ŽE MI DOVOLILI NAHLÉDNOUT DO JEJICH PESTRÉHO RODINNÉHO ŽIVOTA.

Na začátku se dozvídám, jak rozvětvená je rodina Panských. Její převážně neslyšící členové jsou rozseti po republice – žijí v Jihlavě, Brně, Olomouci a Frýdku-Místku, zatímco Kamil s Karolínou bydlí nedaleko Prahy. Manželé se pravidelně stýkají především s rodiči z Karolíniny strany a mají s nimi velmi blízké vztahy. Jezdí spolu i na dovolenou k moři. Část rodiny drží společně Vánoce, potkává se o Velikonocích a často i o víkendech a slaví narozeniny. Komunikují pravidelně i přes web, zejména s babičkami. „Maminka k nám dříve jezdívala často, ale nyní má zdravotní problémy, tak to trochu omezuje a komunikuje s námi už spíš na dálku,“ vysvětluje Kamil. „Tátu potkat bylo těžké, ale teď už je v důchodu, tak se snažíme vídat. Ale není to tak často... Je to problém, když nás dělí stovky kilometrů. Takže se o děti staráme hlavně sami.“

ROZVOZ A SVOZ DĚTÍ

Stehelčeves poblíž pražské Ruzyně, kde rodina žije, je malá vesnice s asi tisíci obyvateli. Má to svoje výhody, protože lidé se vzájemně znají a mohou jeden druhému vypomoci. Například s rozvozem dětí. Běžné rodinné ráno popisuje Kamil takto: „Já v práci začínám brzy, třeba už v pět. Mizím z domova jako první. Pak někdo ze sousedů vezme do auta Charlottku a jejich děti, protože chodí do stejné školky. Nebo je odveze manželka. Pak jede do Prahy do práce a předtím odevzdá Claudettku do PIPANu (bilingvální školka v Praze 5). Vyzvedávání dětí je podle dohody. Záleží na tom, kdy já nebo manželka končíme. Nabereme ve školce mladší dcerku, po cestě domů ještě Charlottku a jednu nebo dvě spolužačky. V naší ulici je všichni zase rozdáme (smích). Takhle to máme u nás

na vesnici. Domlouváme se tak i na kroužky dětí.“ Tuto sousedskou výpomoc prý na samém počátku podpořila i Charlottka. „Na začátku školky se rychle seznámila s ostatními dětmi a začala je učit znakový jazyk. Děti to bavilo. Jejich rodiče proto věděli, že jsme neslyšící. Máme takovou otevřenou povahu, jsme sympatičtí, takže nás sousedé brzy přijali. Občas k nám také přišly jejich děti. Rodiče k nám tak skrze ně získali důvěru, čímž jsme se sblížili.“ Kamil je v komunitě neslyšících známý jako dobrý kameraman. V posledních letech má na svém kontě řadu videí pro různé organizace, které dokumentují jejich aktivity. Pravidelně natáčí překlady do znakového jazyka pro muzea, připravil video pro lesní klub Šalvějka (viz strana 35), pro Donio, spolupracoval s Pevností aj. Objednávají si ho také slyšící a neslyšící zákazníci, aby natočil jejich svatbu či jiné významné události. Často pracuje o víkendech. Ve všední dny nebo po večerech pak dělá střihače. „Dělám tobo opravdu hodně, ale hlavní profesí jsem řidič,“ komentuje svoje aktivity. „Pracuji už 7 let pro italskou firmu, která sídlí na Smíchovském nádraží. S mým šéfem, majitelem firmy, máme leccos společného – podobný věk, rádi běháme. Byl jsem u něj nejprve týden na brigádě, na zkoušku, a šlo to krásně. Se zaměstnanci se domluvíme bez problémů přes SMS. Ve firmě pracují Češi i Italové, ale já jezdím většinou sám, takže komunikace tolik není.“ Karolína pracuje na poloviční úvazek v České unii neslyšících jako moderátorka, scénáristka a supervizorka – v rámci projektu Minirozhovor. Natáčí videa pro sociální síť, vzdělávací seriály o cestování apod.

ČESKÝ ZNAKOVÝ JAZYK JAKO MATEŘŠTINA

Kamil říká, že jeho dcera patří už minimálně ke čtvrté generaci neslyšících v jeho rodině. Také Karolína, její bratr a rodiče jsou neslyšící. Není tedy divu, že mateřským jazykem rodičů i obou dcer je český znakový jazyk, kterým holčičky už ve 3 letech čiperně komunikovaly. Podle jejich maminky už v tomto raném věku měly slovní zásobu podobnou dospělému.

„Jsme opravdu velká neslyšící rodina,“ podotýká s hrdostí Karolína. *„Jediná Charlotta slyší. Automaticky jsme mysleli, že bude také neslyšící, takže nás to překvapilo a vlastně nevíme, jak se to událo. Bude to asi nějaký zázrak (smích). Následně jsme absolvovali genetické vyšetření. Kamil má zdravý gen, který Charlottka zdědila po něm, zatímco já mám Connexin 26, který má po mně Claudetka. Všichni komunikujeme pouze ve znakovém jazyce. Komunikace je bez problémů.“*

Charlottka navštěvuje posledním rokem běžnou mateřskou školu, a právě zde udělala největší pokrok v mluvené řeči. *„Naučila se tam mluvit. Ve školce mluví, a když přijde domů, používá znakový jazyk,“* konstatuje Karolína. Od září Charlottka nastupuje do soukromé školy v Praze. Claudetta chodí do bilingvní mateřské školy PIPAN ve Stodůlkách a podle rodičů to byla pro ni dobrá volba. Naše redakce sídlí ve stejné budově, a protože rodiče souhlasili, bylo možné promluvit na chvilku také s ní. Na otázku, zda se jí ve školce líbí, odpověděla: *„Jo!“* Prozradila také, že zde má nejraději hraní na hřišti a ježdění na motorkách po zahradě. Nejvíce se kamarádí s Valinkou, Arturem, Matyldou a Leontýnkou. Ten den byl k obědu řízek, který je jejím nejoblíbenějším jídlem, jak několikrát zdůraznila. Když přišla řeč na to, kolik je jí let, rozpovídala se: *„Čtyři. Teď jsem měla narozeniny. Předtím mi byly tři, ale teď už mi jsou čtyři. Potom mi bude pět, potom šest, potom sedm...“*

Takže, Claudettko, dodatečně velká gratulace k tvým 4. narozeninám. Charlottce patří blahopřání k přijetí do školy, kterou pro ni rodiče pečlivě vybírali!

TEN DĚLÁ TO, A TEN ZAS TOHLE

V některých rodinách jsou role otce a matky jasně vymezené. Nikoli v rodině Panských.

„My to nemáme přesně rozdělené, jsme flexibilní. Prostě podle času,“ prozrazuje Kamil. *„Když potřebuji něco dokončit, věnuje se dětem Karolína a naopak. A co se týče domácích prací, například vaření, Karolína vaří výborně. Já vařím také, ale nejsem tak dobrý, je to druhá jakost (smích). Ale třeba obledně děti zvládnou všechno.“*

Kamilovým slovům stoprocentně věřím a myslím, že to platí i pro maminku Karolínu. Kdo navštíví Kamilův facebookový profil, může se o tom přesvědčit sám. U snímku s novorozenou mladší dcerkou je tatínkův komentář:

NEČEKANĚ jsi nás překvapila a narodila se v bezpečí domova přímo tátovi Kamilovi Panskému do náruče. Statečná máma Karolína Panská bez jakékoliv asistence lékařů vše zvládla. Stejně statečná byla i starší sestřička Charlotta Annie Panská, která byla celou dobu s námi.

Od manželů se dozvídám, že Claudettko už tak moc chtěla na svět, že se narodila v koupelně.

„Byl to pro nás silný a nezapomenutelný zážitek,“ shodují se oba.

Dalších několik minut si s nimi povídám o oblíbených a méně oblíbených domácích pracích a pak přecházíme na čas trávený společně s dětmi a různé rodinné aktivity. Rodiče jsou hodně sportovní a snaží se, aby děti měly možnost poznat základy co nejvíce sportů a mohly si pak snáze vybrat „ten svůj“. *„Chodíme, plaveme, lezeme, bruslíme, jezdíme na kole...“*, odpovídává Kamil na prstech. Karolína ho doplňuje: *„A co se týče ber, já mám ráda systematické vzdělávací hry a tatínek zábavné a inspirativní. Když si děti chtějí číst nebo se učí, jdou za mnou, když chtějí zábavu, jdou za tátou. Automaticky se střídáme a dobře nám to funguje, jsme propojení. Výhoda je, že Kamil je bývalý pedagog, takže to s dětmi umí.“*

VÝCHOVA K SAMOSTATNOSTI

Jak Karolína naznačila, Kamil má pedagogické vzdělání. Vystudoval střední pedagogickou školu v Hradci Králové. Také jeho sestra i někteří další členové širší rodiny jsou pedagogové. Karolína absolvovala gymnázium a poté studium optiky a optometrie. Ale při výchově vlastních potomků se uplatňují i jiné zkušenosti než jen získané během studií. Svou roli hraje přirozený instinkt, někdy zasahují i prarodiče. Ptám se manželů, jak to mají nastavené u nich, jaká výchova převažuje?

„Ve výchově se snažíme, aby se děti naučily být samostatné. To je náš cíl a rodiče nás respektují. Když se jim něco nelíbí, do výchovy nám nezasahují, což je samozřejmě výboda. Zajímavé je, že když jsem byla malá, rodiče mě vedli k samostatnosti a byli hodně přísní. Musela jsem poslouchat! Ale naše děti rozmazlují a chovají se k nim jinak než ke mně. Maminka mi proto říká: ‚Počkej, až budeš mít vnoučata, tak to pochopíš;‘“ směje se Karolína.

Při výchově dcer se oba snaží jít cestou vysvětlování, nikoli trestů, ale vymezují dětem určité hranice: *„Co se Kamila týče, on je spíš takový měkčí manžel, takže jsem bo učila trochu nastavovat hranice, aby ho děti nezneužívaly, tatínka hodného (smích).“*

Kamil přikyvuje a věnuje nám jednu svou vzpomínku: *„Moji rodiče se rozvedli, když jsem byl ještě malý. A od malička se mi zdálo, že moji výchovu ovlivňuje spíše internát, kde jsem vyrůstal. Obladně výchovy jsem se učil spíš od kamarádů. U nich jsem viděl, co se mi líbilo a co nelíbilo... Na internátě to bylo samozřejmě přísnější než doma, byly tam i tělesné tresty. Třeba nás vychovatelé tabali za pejzy u ucha, za vlasy a tak dále. Když jsem například v noci nemohl usnout, povídal jsem si s kamarádem ve znakovém jazyce. Asi jsme dělali trochu rámus, tak přišli a zatabali nás. I nějaké facky tam byly, ale mně to přišlo tebdy normální, protože se to stávalo i jiným...“*

Claudetta kromě PIPANu pravidelně navštěvuje také dětský lesní klub Šalvějka, kde se společně scházejí rodiny se slyšícími i neslyšícími členy. Přivedlo mě to k tématu kamarádství slyšících a neslyšících.

„My máme určitě více neslyšících kamarádů. Slyšící máme taky, ale spíš v širším okruhu známých,“ říká Kamil. Karolína dodává, že blízké jsou jim například rodiny neslyšících, kteří mají slyšící partnery a CODA děti. S těmi se stýkají pravidelně.

Komunikace vyhrává i u jejich dcer. *„Když jedeme spolu na pobyt a necháme tam děti, samy se rozdělí na dvě poloviny – na CODA děti a na neslyšící. Občas se samozřejmě propojí a brají si dobromady, ale CODA děti si jdou pokecat mluvením. První i druhá dcera si obě našly CODA kamarády. Claudetta si třeba rozumí se slyšícím Arturem, který perfektně ovládá znakový jazyk. Komunikace vybrává,“* shrnuje Karolína.

JINÁ DOBA, JINÉ MRAVY

Rodiče obvykle dětem vyprávějí o svém mládí – co bylo u nich doma stejné a co jinak. Někdy jim může připadat, že to měli dříve v něčem těžší, protože „byla jiná doba“. Kamil to vidí tak, že dříve při vzdělávání a výchově neslyšících dětí mnohem více záleželo na rodičích. Jedna ze škol, do které chodil, byla v Olomouci a prý se tam víc mluvilo, než znakovalo. Doma mu ale neslyšící rodiče látku vysvětlovali, takže měl dobrý přehled. *„Moji neslyšící spolužáci, kteří měli slyšící rodiče, co na ně jen mluvili, se tobo doma moc nedozvěděli. Já jsem jim pak ve škole doplňoval to, co mi řekli rodiče doma.“*

Karolína poznamenává, že dnes určitě funguje ve společnosti lépe osvěta: *„Rodiče mi vyprávěli, že se dříve nesmělo ve škole znakovat. Vůbec nesměli zvednout ruce. Teď je to volnější. Školy jsou bilingvní, znakuji učitelé, asistenti... Funguje osvěta, neslyšící jsou více vidět. Ale ta filozofie, že neslyšící by měl co nejvíce mluvit, a ne ukazovat, ta tu stále ještě někde je. A platí to i z druhé strany: Třeba my jsme naši slyšící dceři dali jako první znakový jazyk. Legrace je, že spousta lidí říkala: ‚No teda, jsou jí 3 roky a ona ještě pořád nemluví?‘ No a co? Vždyť jí dáme do školky a naučí se to. Paní učitelka byla výborná. Naučila se kvůli Charlottě asi 10 znaků, aby ji rozuměla, ale dcera už za půl roku dobře mluvila. Takže mně se zdá, že jakmile dáte dítěti jeden jazyk, lebce se naučí druhý.“*

Připravila Lucie Křestanová,
šéfredaktorka magazínu Dětský sluch
Fotografie archiv rodiny

SLUCHOVOU VADU BEREME I JAKO PŘÍLEŽITOST POZNAT NOVÝ SVĚT

PETRA A JÉRÔME BYDLÍ V OSTRAVĚ SE SVÝMI DĚTMI – 6LETOU KLÁRKOU A 7LETÝM ALEXEM. KLÁRKA JE SLYŠÍCÍ A ALEX STŘEDNĚ TĚŽCE NEDOSLYCHAVÝ. PETRA PRACUJE NA UNIVERZITĚ JAKO SPECIALISTKA VZDĚLÁVÁNÍ V PO-RADENSKÉM CENTRU A JÉRÔME JE COPYWRITER A PŘEKLADATEL. POVÍDALI JSME SI O ČESKO-FRANCOUZSKÝCH KOŘENECH, ROZDĚLENÍ PÉČE O DĚTI A DOMÁCNOST ROVNÝM DÍLEM I INSPIRUJÍCÍCH PRARODIČÍCH. ROZHOVOR JSME ZAČALI NÁVRATEM DO DOBY, KDY RODIČE ZJISTILI, ŽE ALEX NESLYŠÍ.

Petra (P): Podezření se objevilo už v porodnici, kde Alexovi nenaměřili otoakustické emise, následující BERA pak naznačovala těžkou nedoslýchavost. Další kontroly vycházely lépe a podezření se na čas rozplynulo. Závěry z foniatrie v roce věku zněly: sluch v normě. Od Alexových 2 až 3 let jsme řešili špatné vyjadřování. Někteří vinili bilingvní prostředí, někteří nás uklidňovali, že prvorozené děti a kluci jsou ve vývoji řeči pomalejší.

Jérôme (J): Když byly Alexovi asi 4 roky, po sérii klasických podzimních nachlazení nám to nedalo a šepotem jsme ověřovali, zda nás opravdu slyší. Ukázalo se, že ne. Řekl jsem si, že se znovu objednáme do nemocnice na foniatrii, kde konečně našli sluchovou vadu.

Co bylo dál? Jak se vyvíjela komunikace s Alexem?

P: V 5 letech dostal sluchadla. Je smutné, že nám na foniatrii rovnou neporadili, že se můžeme obrátit na speciálně pedagogické centrum a Tamtam. Později jsme zjistili, že máme nárok na genetické vyšetření. Bylo úlevné vědět, čím to je a že sluchová vada není progresivní... Se sluchadly a na blízkou vzdálenost jsem měla konečně pocit, že mě Alex poslouchá. I předtím měl tendenci být blízko, tulit se při čtení a povídání, ale myslela jsem, že je to spíš tím, že chce být blízko mamince. Netvořil věty, případně nebyly gramaticky správně, ale snažili jsme se ho motivovat, aby neřekl například jen *banán*, ale *chci banán*. Využívala jsem knížku s obrázky pro děti na autistickém spektru – slova a fráze jsou znázorněné graficky, což mu pomáhalo je pochopit.

J: Alex je schopen se uzavřít do sebe, hrát si sám v klidu a zapomenout na svět kolem. Je takový i dál se sluchadly. Moje sestra byla jako dítě také taková. Nikoho nás proto nenapadlo, že by to souviselo se sluchem.

P: Moderně se tomu říká *flow (smích)*. Člověk je tak ponořený do nějaké činnosti, která ho zajímá a baví, že nevnímá okolí...V logopedické školce se rozmluvil, měl cvičení pro předškoláky a grafomotoriku. Hodně se mu věnovali individuálně, ale chtěli jsme, aby si vyzkoušel běžnější školku. Rozhodli jsme se pro třídu s waldorfskými

prvky, kde si zakládají na toleranci, tvořivosti a učí se prožitkem. Na základní školu nastoupil do třídy s Montessori prvky, kde může více pracovat svým tempem, kolektiv tvoří tři ročníky, takže se mladší děti učí od starších a ty větší pomáhají menším. Pracují na společných projektech, u kterých rozvíjí komunikační dovednosti, prezentační dovednosti i týmovou práci. Jsme velmi spokojeni, učitelky ho chválí. Když byl Alex malý, obávali jsme se, jestli bude dobře mluvit a teď se umístil na třetím místě v recitační soutěži reprezentující školu.

Když jste zjistili, že neslyší, co jste začali dělat jinak?

P: Určitě mluvit tak, aby na nás vždy viděl a z krátké vzdálenosti. Někteří vedoucí kroužků nebo zdravotníci na to zapomínají. Naopak Klárka slyší úplně všechno, co se kde šustne, a je takový malý špión (*smích*). Když voláme na Alexe nebo na obě děti a Klárka vidí, že Alex nereaguje, tak automaticky mu tlumočí „Alexi, volají tě“. S Alexem jsme chodili na logopedii. Snažíme se Alexe motivovat k hudbě a vést ho rytmicky a komunikačně. Chodil do kroužku malých muzikantů a nyní do folklorního sboru, kde tančí a zpívá písně opavského Slezska. Netáhne k tomu sám, ale rozvíjí ho to ve sluchovém vnímání a dalších věcech. Sám by si jen kreslil a hrál fotbal, v čemž ho samozřejmě také podporujeme. Chodil i do kroužku vedeného speciální pedagožkou, která se zaměřovala na rozvíjení komunikace a týmové spolupráce.

Jak přistupují k Alexově nedoslýchavosti jednotliví členové rodiny?

P: Už se na Alexe nezlobíme, že schválně neposlouchá. Víme, že nemusí slyšet. Nebylo to zas až takové téma, když jsme zjistili, že hůř slyší. Alexovi prarodiče také rychle pochopili, že na něj prostě musí mluvit zblízka. Je zajímavé, že moje babička kdysi pracovala jako učitelka ve třídě pro nedoslýchavé děti, jenže tehdy se prosazovala orální metoda. Všechny nás odmalicka učila správně vyslovovat

a mluvit srozumitelně a pomalu, v našem případě po Ostravsku: „*Tady žádný vokno není* (smích).“ Můj táta, Alexův dědeček se už naučil vyndat tvarovku, vyčistit ji a vyndat baterku. Pomohl nám Tamtam – získali jsme informace o zkušenostech se sluchadly. Chodíme tam také na skupiny sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi (SAS).

Co jste se v Tamtamu naučili nebo dozvěděli?

J: V Tamtamu jsme se naučili základní znaky. Když jsme ještě neměli genetické vyšetření, chtěli jsme se raději připravit na situaci, že by se Alexovi sluch rychle zhoršoval. V učení se znakového jazyka stále pokračujeme. Je to i výhoda, že se můžeme dorozumět v hlučném prostředí. Klárce jde znakovka nejlíp, baví ji možná víc než Alexe.

P: S nadsázkou se dá říct, že pro komunikační rozvoj Alexe jsme udělali i to, že jsme mu pořídili Klárku (smích). Sestra ho vytrhla ze zasněné hry s autíčky, je díky ní nucený komunikovat a reagovat. Dělí je od sebe dva roky, ale neustále spolu něco vymýšlí a hrají si... Zkoušíme se také všichni učit například vánoční koledy ve znakovém jazyce. Otevírá nám to dveře do světa neslyšících. Když vidíme v televizi tlumočení zpráv nebo pohádky, rozeznáváme už nějaké znaky a máme z toho radost.

Máte každý z vás nějakou rodičovskou filozofii?

P: Já mám tendenci být trochu volnějš, protože jsem byla vychovávána tak, že nemusí být vše nalajnované. Manžel měl přísnější výchovu... Zpětně bych dělala některé věci jinak, ale člověk reaguje podle svých aktuálních možností a podle toho, co ví a zná. Pořád se učíme, jak být rodičem. Snažíme se, aby děti vyrůstaly v láskyplném prostředí a zároveň měly nastavené hranice a limity. Oba jsme proti tomu, aby trávily delší čas před obrazovkami.

J: Doma ani není čas. Škola, kroužky, čteme si, hrajeme deskovky, chodíme ven a trávíme čas v přírodě.

Jaký vztah mají děti s prarodiči?

P: Můj táta si s nimi hodně hraje. Věnuje množství energie a nadšení do vytváření skluzavky, instalování houpačky. Ochotně si bral do náručí řvoucí mimina a uspával je. Moje mamka nás hodně opečovává, dohlíží na to, aby u nich děti dobře jedly, pily a měly takovou pohodu. Hodně se zajímá a dává mi různé tipy. Když měl Alex jedno období různé zdravotní problémy, dělala podporu mně, abych jí já mohla dávat Alexovi. Od rodičů také máme kvalitní plody ze zahrady, zavařované marmelády... S francouzskou částí rodiny, prarodiči, švagrovou a její rodinou, trávíme dvakrát

ročně intenzivně čas. Děti mají povídkovou sestřenku, která na ně „mele“ francouzsky. Francouzští prarodiče dětem čtou pohádky na dobrou noc a rádi s nimi hrají karty nebo jiné hry. Mám ještě žijící babičky. Jedna bydlí nedaleko a byla také oporou, když byl Alex malý. Mají krásný láskyplný vztah. Druhá prababička zase s nadšením učila děti různé tradiční říkanky a básničky.

J: Máme podporu od obou našich rodičů – tady, ale cítíme ji i z větší dálky od svých rodičů.

V čem všem vnímáte, že jsou česko-francouzské kořeny pro děti obohacující?

J: Ne že by se vytahovaly, ale jsou velmi hrdé, že jsou v něčem jedinečné. Na fotbale, kam chodí Alex, pomáhám trenérovi a kolikrát jsem slyšel Alexe říkat: „*Můj táta je taky trenér. A on je Francouz!*“ (smích) Lidé nejdřív vnímají, že má Alex francouzský původ a většinou si až potom všimnou, že má sluchadla... Děti se setkávají se zvyky z obou prostředí. Z francouzského máme například vánoční dezert, čokoládovou roládu, a v lednu tříkrálový koláč. Děti se na ně těší několik měsíců dopředu a vědí, že je to unikát. Trvají na tom, že to musí být... Vidáme se také s dalšími rodinami z česko-francouzského prostředí, které mají podobně staré děti.

P: Děti mají radost, když slyší třeba v televizi mluvit francouzského prezidenta, že mu rozumějí. Rozšiřuje jim to kulturní možnosti – čteme si a díváme se na české i francouzské pohádky. Frankofonní prostředí je mnohem větší a nabízí také větší výběr.

V čem je rodičovství jiné, než jste si představovali?

P: Je to náročné, občas emočně vyčerpávající. Pro mě je těžké zůstat v klidu, když se děti delší čas rozčilují, mají špatný den. Na druhou stranu je to velká láska k těm malým stvořením. Udělali bychom pro ně cokoli. Jak jsou starší, stávají se partáky – jdeme bruslit, do divadla, na výlety... Jsme rodina, jakou jsem si vždy představovala.

J: Je to ještě mnohem hezčí, než jsem si kdy představoval! Máme možnosti dělat věci, po kterých jsme toužili, a předat dětem něco, co nás baví. Ne to, co nechtějí, ale to, po čem také samy touží. Můžeme sdílet radost z tance, hudby, fotbalu nebo divadla.

P: Také jsme se díky Alexově postižení dostali do Tamtamu a k věcem, ke kterým bychom se normálně nedostali. Nebereme sluchovou vadu jen jako postižení, ale i jako příležitost, která nám otevřela nový svět. Díky Tamtamu a možnosti znakového jazyka máme záchranný člun.

Když srovnáte svoje vyrůstání – v čem je podobné a v čem jiné než u vašich dětí?

P: Já jsem chodila od druhé nebo třetí třídy sama do školy, ale váhám, zda děti pustit samotné do školy, protože je po cestě hodně frekventovaná silnice. Jsme rádi, že můžeme do školy docházet pěšky, aby se děti prošly, a ne abychom ještě zbytečně jezdili autem. Během mého dětství už byli moje babičky a dědové v důchodu a trávila jsem s nimi po škole hodně času. Kdežto dnes jsou prarodiče pracující a spousta rodin to, myslím, vytváří náročnější podmínky.

J: Ve Francii to bylo jiné. Poslat prvňáky nebo druháky pěšky do školy samotné není zvykem. Škola na 1. stupni trvá až do pěti hodin, kdežto v Česku končí už v poledne.

Inspirovali vás ohledně rodičovství i vaši rodiče?

P: Z rodiny jsem si určitě odnesla zvyk trávit čas v přírodě. Rodiče s námi jezdili na vodu a na kola klidně několik dní v kuse. Jsou hodně společenští a děláme velké rodinné oslavy nebo výlety v partě. Je pro mě inspirativní nebýt uzavření sami do sebe. V dnešní době, kdy individualizace a nuklearizace rodin sílí, mi to přijde důležité. Vytvářet a pěstovat kamarádské vztahy – jak rodiče mezi sebou, tak děti s vrstevníky. Udržovat si síť rodiny a přátel, investovat do toho čas a energii. Někdy se zapomíná, že nejde o to, mít dokonale vyčištěné zrcadlo, ale může být mnohem důležitější se ozvat třeba kamarádovi, kamarádce, které už jsme nějakou dobu neslyšeli a popovídat si.

J: Jako muž jsem si vzal příklad ze svého otce v tom, že byl v rodině aktivní. Aniž by mi někdo říkal, že je to třeba, převzal jsem to jako samozřejmost. Žehlil, vařil a o víkendů s námi trávil hodně času. Vnímá jsem jako dítě pozitivně, že měl snahu. Věděl jsem, že tohle je ta správná cesta a vše nemůže viset na ženě: řešit celou domácnost, pečovat o rodinu a chodit do vlastní práce.

Jak si péči o děti dělíte?

P: O domácí povinnosti se dělíme, řekla bych, rovným dílem. Každý také máme svůj vlastní kroužek (*smích*). Já chodím zpívat a manžel hraje improvizální divadlo a fotbal s kamarádem. Máme tedy každý svůj vlastní čas pro sebe, ale většinu času trávíme společně. Alex má folklorní soubor, fotbal. Všichni chodíme jednou za dva týdny na skupinu v Tamtamu. Klárka má také folklorní soubor a hudebku. Já potřebuju být fyzicky v práci a home office si můžu brát jen občas. Jsem moc ráda, že manžel pracuje z domu a tím pádem má blíž k vyzvednutí dětí

z družiny a více často je stíhá vodit na kroužky. Občas také pomohou prarodiče.

Jak jste to měli s rodičovskou dovolenou?

P: První rok jsem byla jen na rodičovské a pak jsem si našla poloviční úvazek. Alex docházel do mikro jesliček a hlídala ho i moje kamarádka. Tak to bylo asi rok, následně jsem otěhotněla a po porodu byla rok s Klárkou doma. Pak začal Alex chodit do školky a manžel nastoupil na rodičovskou s Klárkou. Já se vrátila do práce na částečný úvazek. Finančně to nebylo nic moc, ale cítila jsem, že nějakou práci potřebuju, baví mě.

J: Já jsem to měl jednodušší (*smích*), protože ty starty jsou náročné a já jsem na rodičovskou nastoupil, až když už byly děti starší.

Jak reaguje širší okolí na to, že péči o děti sdílíte?

J: Různě. Mnoho žen si myslelo, že jako muž to s dětmi nemůžu umět. Ředitelka školky mi jednou dala papír a řekla: „Dejte to ženě, ona bude vědět!“ A podobně ve zdravotnictví.

Když někam manželka odjíždí, okolí čeká, že nám nechystá nějaké jídlo na další dny. Přitom když odjíždím já, nikdo to ode mě neočekává (*smích*). Přetrvává představa, že pokud muži neuvaříme, bude on i děti o hladu (*smích*).

P: Když už je muž ochotný se se vším všudy zapojit, systém ho může odrazovat, protože očekávání jsou nastavena tak, že muži nejsou zodpovědní vůči dětem... Dnes už ty role nejsou tak tradiční, že by žena byla jen u plotny a muž v práci. Ale předpojatost se nám děje i jinde... Při zkušební jízdě autem, když jsem položila otázku pánovi, co nám auto předváděl, se otočil na manžela a začal vše vysvětlovat jemu, přestože častěji řídím já (*smích*). Chápu, že některé rodiny to tak ještě nastavené mají, že něco se automaticky očekává nebo naopak neočekává od mužů a žen, ale za nás už je to přežití.

Připravila Mgr. Lucie Brandtlová,
publicistka Informačního centra
rodičů a přátel sluchově postižených
Fotografie archiv rodiny

KAŽDÝ MÁ V RODINĚ SVÉ MÍSTO

Péče o dítě se sluchovým postižením se neodehrává jen v ordinacích lékařů, na logopedii nebo ve škole. Mnohem častěji probíhá doma v kuchyni, při cestách do školy, během večerních rozhovorů i v čase „tichých obav“. Právě tam se ukazuje, jaké role v rodině jednotliví členové skutečně zastávají a jak se průběžně mění. „Náš každodenní život se nezměnil ze dne na den. Nezměnily se rutiny, ale kontext, ve kterém všechno děláme,“ zahajují manželé Janoškovi své vyprávění. Sluchové postižení syna Šimona se potvrdilo, když mu bylo 5,5 roku. Žádný zlom v organizaci dne nenastal, ale rodina díky nové situaci dosáhla porozumění tomu, proč některé věci dlouho nefungovaly tak, jak měly.

Na první pohled může běžný den rodiny Janoškových působit nenápadně a obyčejně. Ranní vstávání, příprava do školy, svačiny, balení věcí, odjezdy a návraty domů. Přesto je v něm ukryto mnoho drobných detailů, které by jinde nebyly nutné – plánování tras, návaznost odborných služeb, hlídání termínů, a především neustálá pozornost věnovaná komunikaci.

Otec každé ráno odchází do práce, matka zůstává doma s mladší dcerou na rodičovské dovolené a starší syn odchází do školy pro děti se sluchovým postižením. Velkou oporou v každodenním fungování rodiny jsou také prarodiče, zejména dědečkové, kteří pomáhají se zajištěním dopravy do školy a zpět. *„Bez této pomoci by bylo sladění potřeb obou dětí, školy a odborných služeb výrazně náročnější,“* uvádějí rodiče Šimonka (7 let) a Nelinky (3 roky). Součástí běžného týdne jsou nejen školní povinnosti, ale i pravidelné návštěvy logopedie, sociálně aktivizačních služeb Tamtamu a další odborná setkání. Odpoledne pak patří odpočinku, pobytu venku, domácí přípravě do školy a přirozenému rodinnému času. *„Ty obyčejné chvíle – večere, hraní, večery doma – jsou pro nás strašně důležité. Jsou protiváhou k tomu všemu ostatnímu,“* shodují se oba manželé.

Zjištění sluchového postižení samo o sobě každodenní chod rodiny zásadně nenarušilo. Změnila se celková životní situace. *„Jakmile jsme konečně věděli, že jde o sluchovou vadu, přestali jsme tápat. Najednou jsme věděli, jaké kroky mají smysl,“* popisují rodiče. Ač některé otázky byly konečně zodpovězeny, přibyla řada nových a s nimi také nové kompetence i nutnost orientovat se v systému odborné péče. Postupně se také do rodinného života přirozeně začlenil znakový jazyk, který se stal nejen nástrojem komunikace, ale i symbolem společného hledání cest, jak si být blíž. *„Znakový jazyk pro nás nebyl rezignací*

na mluvenou řeč. Naopak – byl to klíč, díky kterému se naše komunikace konečně otevřela,“ upřesňují.

NEVIDITELNÁ PRÁCE, KTERÁ DÁVÁ SMYSL

Paní Janošková vnímá svou roli především jako roli koordinátorky. Je to ona, kdo drží v hlavě přehled termínů, kdo komunikuje se školou, s lékaři, logopedy i pracovníky Tamtamu. Plánuje dny, týdny i delší období tak, aby do sebe vše zapadalo a zároveň zůstával prostor pro běžný rodinný život. Tato role se neodehrává jen v konkrétních úkonech, ale i v takzvané „neviditelné práci“ – v přemýšlení, rozhodování, zvažování možností a hledání rovnováhy mezi potřebou intenzivní podpory a ochranou dítěte před přetížením. Sama říká, že jí toto rozdělení rolí vyhovuje a že všechny zásadní kroky s partnerem společně konzultují.

Velmi silným momentem pro ni bylo potvrzení diagnózy. *„V první chvíli mi to připadalo neuvěřitelné. Už jsem měla pocit paranoi – tolikrát jsme se ke sluchu vraceli, hledáme problém tam, kde není... Nakonec pro mě nebyla nejtěžší samotná diagnóza,“* popisuje paní Janošková, *„ale vědomí, že v tom Šimon žil několik let, aniž by mu někdo opravdu rozuměl.“*

První reakce nebyla jednoznačná – objevilo se překvapení, smutek, lítost nad ztraceným časem, ale zároveň i úleva, že se konečně našlo vysvětlení obtíží, které Šimon prožíval. Emočně vysilující bylo především vyrovnávání se s vědomím, že sluchové postižení je vrozené a bylo možné jej odhalit dříve. *„Jedním z nejtěžších období pak byla adaptace na sluchadla. Měsíce, kdy je Šimon odmítal, byly strašně náročné. Nevěděli jsme, jestli mu vadí zvuky, sluchadla samotná, nebo něco jiného,“* vzpomíná paní Janošková. Šimonovo odmítání přinášelo nejistotu i obavy, zda zvolená cesta povede k cíli. O to silnější byla radost ve chvíli, kdy si na sluchadla zvykl, začal je sám vyžadovat a postupně se objevily první pokroky v komunikaci. Velkou oporou se stal i znakový jazyk. *„Díky znakům se*

naše komunikace posunula úplně jinam,“ dodává paní Janošková, která se rozhodla absolvovat kurzy znakového jazyka, aby mohla syna podporovat i doma.

OTCOVSTVÍ JAKO PŘÍTOMNOST A ODPOVĚDNOST

Zkušenost pana Janoška s diagnózou sluchového postižení byla zpočátku spojena především s hněvem. *„Byl jsem blavně naštvaný. Na systém, na opakovaná vyšetření, která nás uklidňovala, a přitom byla špatně,*“ vysvětluje.

Zlom nastal až ve chvíli, kdy se díky školce a rané péči podařilo sluchové postižení jasně potvrdit. *„Po prvotním šoku přišla obrovská úleva. Věděli jsme, kde tkví problém a s tím už se dá pracovat,*“ říká pan Janošek. Tento moment byl zásadní i v tom, že mu umožnil znovu získat pocit kontroly a smysluplného směru.

V každodenním životě se pan Janošek aktivně zapojuje do péče o syna. Účastní se vyšetření, doprovází jej na kontroly a postupně se učí znakový jazyk. Přestože sám přiznává, že v této oblasti není tak zbláhý jako jeho partnerka, považuje tuto dovednost za přirozenou součást své rodičovské role.

„Učím se znakový jazyk pomaleji než manželka, ale chci, aby Šimon věděl, že mu rozumím a že se snažím,“ zdůrazňuje. *„Pro mě je Šimon pořád stejný kluk – zvědavý, chytrý, citlivý. Jen potřebuje jiný způsob, jak se s námi spojit.“*

Významným faktorem, který mu umožňuje otcovskou roli naplňovat, je vstřícný přístup zaměstnavatele. Možnost čerpat volno na vyšetření či kontroly je konkrétním příkladem toho, jak mohou pracovní podmínky ovlivnit míru zapojení otců do péče o děti. Významným stabilizačním prvkem rodiny je vztah mezi sourozenci. *„Je krásné sledovat, jak se spolu dorozumívají, často i beze slov,*“ říká o vztahu Šimona a Nely tatínek.

Komunikace mezi sourozenci probíhá nejen verbálně, ale i pomocí znaků, které se staly přirozenou součástí jejich vzájemného světa. Tento vztah ukazuje, že sluchové postižení nemusí být bariérou, ale může se stát impulzem k rozvoji jiných forem blízkosti a porozumění.

POHLED PŘES GENERACE

Výpovědi prarodičů vnášejí do příběhu důležitou perspektivu času. Vzpomínky na vlastní dětství a rodičovství ukazují, že rozdělení rolí bylo v minulosti často jasně dané. Otec byl živitelem, matka hlavní pečující osobou a rozhodování v rodině mělo spíše hierarchický charakter. Babička vzpomíná na liberální, ale hodnotově pevnou výchovu ve své původní rodině. Přestože v její vlastní rodině byla většina

každodenní péče o děti na ní, dnes vnímá, že mladší generace fungují jinak. Zapojení otců do péče, jejich účast u lékaře nebo dokonce rodičovská dovolená už nejsou ničím výjimečným. Tento posun hodnotí pozitivně a přirozeně.

„Jako babička vidím, kolik energie a lásky syn i snacha do svých dětí dávají. A i když bych někdy věci dělala jinak, vím, že dělají maximum,“ dodává.

Dědeček zdůrazňuje, že každá generace vyrůstá v jiných podmínkách a čelí jiným výzvám. V případě rodiny s dítětem se sluchovým postižením vnímá vyšší nároky na organizaci, trpělivost i psychickou odolnost. *„Sluchová vada vnuka dělá výchovu náročnější, ale vidím, jak rodiče táhnou za jeden provaz. To je to nejdůležitější,*“ říká. Respektuje, že rozdělení rolí je vždy výsledkem dohody konkrétní rodiny.

Oba prarodiče se shodují v tom, že jejich role spočívá především v podpoře. Pomoc s hlídáním, s dopravou, ale i tiché „být nablízku“ jsou pro rodinu nenahraditelné. Právě tato nenápadná, ale stabilní přítomnost je jedním z pilířů, na kterých rodina stojí. *„Být nablízku, pomoci, když je potřeba – to považujeme za nejdůležitější,*“ shrnují.

SPOLUPRÁCE S ODBORNÍKY JAKO KLÍČOVÝ FAKTOR

Zkušenost této rodiny potvrzuje, že kvalitní péče o dítě se sluchovým postižením je možná pouze tehdy, pokud funguje úzká spolupráce mezi rodiči, pedagogy a odborníky. *„Ve chvíli, kdy rodiče, škola a odborníci začali opravdu spolupracovat a navazovat na sebe, věci se daly do pohybu,*“ shodují se manželé. Klíčové je, aby na sebe jednotlivé kroky navazovaly a aby všichni aktéři sdíleli informace a cíle. Pozitivním příkladem je propojení školky, rané péče, foniatrie a logopedie, které rodině umožnilo vytvořit funkční podpůrnou síť. Rodiče zde nejsou pasivními příjemci péče, ale rovnocennými partnery. Příběh Janoškových ukazuje, že role v rodinách nejsou předem dané. Vznikají postupně, v dialogu, často z nutnosti, ale i z vnitřního přesvědčení, že péče o dítě je společnou odpovědností. *„Nejde o to dělat vše dokonale, ale být spolu a rozumět si,*“ uzavírají rodiče.

Současné rodiny se stále více vzdalují tradičním stereotypům. Otcové nejsou pouze živitelé, matky nejsou na péči samy a prarodiče nejsou jen pasivní pozorovatelé. Vzniká prostor pro sdílené rodičovství, které může být pro dítě jedním z nejdůležitějších ochranných faktorů.

Připravila Mgr. Veronika Kovalová, pracovníce Sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi CDS Tamtam v Ostravě
Fotografie archiv rodiny

SMÍŘIT SE S TÍM, ŽE LECCOS BUDE JINAK, PŘEDSTAVUJE KLÍČ K PŘIJETÍ DÍTĚTE

VŠICHNI RODIČE I CELÁ ŠIRŠÍ RODINA SE TĚŠÍ NA MIMINKO, KTERÉ BUDE ZDRAVÉ, BUDE CELOU NOC SPÁT, PŘES DEN HEZKY PAPAT A PŘIBÝVAT, VĚTŠINOU BUDE USMĚVAVÉ, BRZY BUDE ŘÍKAT MÁMA A HNED POTOM TÁTA NEBO BÁBA... A KDYŽ UŽ JE VĚTŠÍ, ŽE BUDE PROSPÍVAT VE ŠKOLE A MÍT UŠLECHTILOU ZÁJMOVOU ČINNOST. JAKÝKOLIV ZDRAVOTNÍ PROBLÉM ČI DOKONCE TRVALEJŠÍ HANDICAP ZPRAVIDLA PŮSOBÍ ZNEPOKOJENÍ, OBAVY A STRACH, OBČAS NELIBOST, V PŘÍPADĚ TRVALÉHO ZDRAVOTNÍHO POSTIŽENÍ I ZKLAMÁNÍ, ROZČAROVÁNÍ, POCITY NESPRAVEDLNOSTI. RODIČE PAK NĚKDY HLEDAJÍ PŘÍČINY, DOKONCE VINÍKY, COŽ MŮŽE BÝT ZDROJEM MNOHA RODIČOVSKÝCH NESOULADŮ. NĚKDY DO SITUACE NEPŘÍLIŠ VHDNĚ VSTOUPÍ I PRARODIČE A DALŠÍ PŘÍBUZNÍ.

Každé zdravotní postižení má specifické požadavky, dílčí omezení pro dítě, nicméně současně výrazně zvyšuje nároky na všechny dospělé kolem dítěte. Nejde jen o čas, energii a někdy i o peníze. Rodiče se musejí učit odlišnostem v projevech, komunikaci, v uspokojování potřeb dítěte. Nemohou vždy použít výchovné postupy, na které byli zvyklí ze svého dětství nebo od starších sourozenců dítěte nebo co běžně dokážou.

Někdy si musejí v zájmu dítěte osvojit ne zcela obvyklé dovednosti. Bývají unavenější, vyčerpanější, někdy navíc bojují s nedostatkem vzdělávacích i podpůrných služeb, s nechápajícími a necitlivými byrokraty, s nepřijemnou veřejností. Poměrně frustrující je, když se leckdy ani po velkém úsilí dospělých v rodině i odborníků mimo ni nedostavují odpovídající pokroky. Nebo když se situace dokonce zhoršuje. To je pak pro rodiče mnohem těžší naplňovat vlastní uspokojení z dítěte, které se vyvíjí celkově, nebo v dílčí oblasti, odlišně. Pro rodiče je rovněž náročné upravit ambice spojované s budoucností dítěte. Smířit se s tím, že bude leccos jinak, představuje jeden podstatný klíč k přijetí dítěte a ke kvalitní péči o jeho rozvoj. Rodiče mívají i o něco méně času na sebe i na vlastní vztah. Vhodná péče je náročnější, vyžaduje víc času, znalostí a dovedností.

V posledních letech se výrazněji rozšiřuje podpora pozitivního chování a ta je ještě náročnější než tradiční restriktivnější výchovný přístup. Byť po nějaké době přináší jednoznačně lepší výsledky. Je proto vcelku logické, že největší důraz klademe na tento pozitivní přístup právě u dětí se zdravotním postižením.

MINCE MÁ DVĚ STRANY

Je však třeba připustit, že každá mince má dvě strany a sebelepší výchovný přístup nese s sebou i dílčí úskalí. Například to, že pozitivní přístup vyžaduje, abychom se mnohem víc věnovali podpoře odolnosti dítěte, práci s emocemi, zejména s těmi negativními, porozumění vlastní psychice. Neučíme děti, jak se vypořádat s životními problémy. To děláme zatím jen v malé míře, možná to ani úplně neumíme, takže i to přispívá zčásti k nárůstu

psychických poruch u dětí i dospívajících.

Sluší se také připomenout, že dřívější generace rodičů se musely vypořádat s všelijakými, možná zejména materiálními těžkostmi, což dnes poněkud odpadá. Přesto dnešní požadavky na zodpovědné naplnění rodičovské role jsou výrazně větší než dřív. Zejména v oblasti vhodného rozvíjení dítěte jde skutečně o nebyvalé požadavky. Vzdělání u dětí nabylo výrazně na významu a jeho dosahování je docela náročné. A týká

se to všech dětí, je úplně jedno, jestli je dítě hodně, nebo méně šikovné.

Nižší počet dětí v rodinách dovoluje rodičům, aby veškerou pozornost soustředili právě na jedno, dvě děti. To je chvályhodné, ale současně únavné. Velmi slušné materiální podmínky umožňují rodičům poskytovat dětem pěkné a dříve nemyslitelné aktivity a zážitky, jenže nejprve na ně musejí vydělat. Což stojí čas a energii, která se jim nemusí dostávat jinde.

Je proto dobře, že se v posledních letech rozšiřují služby, které na určitý čas umožní potřebným rodičům, aby se třeba mohli vyspat, přestat být chvíli ve střehu, uvolnit se a zajít na chvíli do běžného života a třeba si vyřídit potřebné záležitosti. Při určitém charakteru zdravotního postižení totiž může docházet k chronickému přetěžování rodičů. Takže pak už nemají síly na nic dalšího.

Také proto bychom měli brát vážně slova mé dcery, a jistě i dalších dcer a synů v podobné situaci, která na otázku, co by si přála k narozeninám, odpovídala: „*Poblídej mi Matěje.*“ Unavený, až vyhořelý rodič je pro dítě s handicapem i pro jeho vlastní fungování velmi špatná možnost. Řada kolizních situací pak vzniká proto, že rodič nemá dostatek sil a energie na zvládnání i zcela banálních potíží. Pro dospělé platí totéž, co známe u dětí. Když nejsou najedené, vyspané, když jsou přetažené, jsou dráždivější, snadněji reagují vztekem, agresí (i vůči sobě) nebo pláčem... Dnes pro tyto intenzivní výbuchy stále častěji využíváme slovo *meltdown*. Pro většinu dětí se zdravotním postižením představuje potřebné bezpečné zařízení mimo rodinu škola či denní stacionář, odlehčovací služba. Nevím, jestli všude jsou tyto služby k dispozici, ale někde např. za mírný poplatek dovezou dítě do denního zařízení i odpoledne domů. Je na státní správě i samosprávách, aby rozvoj podobných služeb co nejvíc podporovaly. Jsme v roce 2026 a standardy z minulého století neodpovídají dnešním znalostem, a tedy i potřebám. Pro uživatele je přitom jedno, jestli službu zajišťuje neziskovka nebo stát – hlavně, že je k dispozici. Dnes se pozvolna v případech některých výraznějších zdravotních postižení rozvíjí tzv. *homesbaring*, tedy stabilní pomoc jedné osoby, která se s dítětem sblíží a tráví s ním více času. Péče se zpravidla uskutečňuje v domově dítěte a předpokládá se až rodinný vztah. Poněkud se tím nahrazuje dříve zřejmě mnohem víc využívaná pomoc prarodičů, příbuzných, nebo jen sousedů. Dnes je přece jen společenství více atomizované, tak je třeba hledat nové formy pomoci. Je řada rodin, které mají příbuzenstvo tak daleko, že je nemyslitelné, aby pomáhalo operativně. Rovněž je třeba připustit, že přes značné zlepšování situace jsou v některých regionech služby pro část rodin vcelku nedostupné. Na druhé straně neopomínejme ani fakt, že je k dispozici řada pomůcek usnadňujících péči o dítě, ale i návodné literatury pro rodiče.

Psycholog PhDr. Václav Mertin

je odborníkem se specializací na psychologické poradenství pro rodiče dětí a dospívajících se vzdělávacími a výchovnými problémy. Spolupracuje s OSPODem Praha – západ a působí jako školní psycholog. Pravidelně publikuje v pedagogických periodikách a je autorem řady knih, například titulů *Výchova bez trestů* a *Škola pro děti*. Pět desetiletí se věnuje pedagogicko-psychologické praxi. Učil na katedře psychologie Filozofické fakulty Univerzity Karlovy. Nyní spolupracuje s Metropolitní univerzitou Praha a současně pracuje s klienty ve Family Hubu.

PŘIJETÍ DÍTĚTE

Přestože se společnost posouvá, mění se i frekvence a intenzita příspěvků mužů-tátů, dokonce i u mladších dětí, obvykle největší zátěž a odpovědnost za dítě zůstává nadále na ženě-mamince. Někteří otcové mívají s postižením dítěte větší problémy, stále se ještě setkáváme s tím, že to významně přispěje k jejich odchodu od rodiny. I v takovém případě je však třeba naléhat na tátu, aby se nevzdával svého dílu odpovědnosti za dítě. Povinnosti mu zůstávají, i když se rodičovský pár rozejde. Důležitou roli mohou sehrát prarodiče. I u nich však je na prvním místě přijetí dítěte. Dodal bych úplně a bezvýhradně. Každá pomoc je dobrá, ovšem zpravidla jsou přínosné společné chvíle s dítětem, doprovod na kroužky, příprava do školy, což všechno dovolí rodičům odpočinek nebo bezstarostnou práci. Vůbec si neumím představit, že by prarodiče pomoc odmítli. Byť je srozumitelné, že jejich podmínky se budou lišit.

Jen abychom byli realisté, řada prarodičů dnes ještě pracuje, užívají si života nebo jen bydlí velmi daleko. Prarodiče by měli přijmout, že jejich úloha je pomocná, asistentská, fungují podle instrukcí rodičů. Jsou trochu jako asistenti pedagoga ve škole. Vlastní iniciativu bych doporučoval velmi mírnou. A po konzultaci s rodiči. Samozřejmě oni i fakticky vychovávají, přinejmenším svým příkladem, ale „nehodné“ přístupy rodičů by opravovat neměli. To ale platí pro péči prarodičů o vnoučata všeobecně. Jen nesmíme zapomenout na jedno docela vhodné pravidlo. Pokud je dítě u prarodičů, řídí se jejich pravidly, byť se mohou odlišovat od těch, která zná z domova. Pokud se odlišují moc a dítě k prarodičům nechce, doporučoval bych vyjít dítěti alespoň v něčem vstříc. Nemohu vyloučit, že bych očekával, že zejména starší prarodiče se mohou za některá postižení vnuka trochu víc stydět na veřejnosti. Pak se sluší nevystavovat je těmto situacím vůbec nebo jen výjimečně. Pokud neakceptují postižení vnoučeka sami, nepředělával bych je. A využíval bych tu pomoc, kterou jsou s to poskytnout. S intaktními sourozenci je třeba zacházet velmi opatrně. Pořád jde o sourozence, nikoli o pečovatele, takže jejich

případný podíl na péči či dokonce výchově sourozence lze doporučit jako ojedinělý a zcela minimální. Přestože dítě s postižením vyžaduje více pozornosti i času rodičů, sourozenci by tuto roli neměli naplňovat. Naopak bychom u nich měli myslet na to, aby čas od času měli rodiče jen pro sebe. Ovšem na druhé straně je žádoucí, aby jejich podíl na běžném fungování rodiny byl přece jen o něco větší než při zcela běžné konstelaci.

ŠKOLNÍ DOCHÁZKA – ÚPRAVA PODMÍNEK DLE POTŘEB, NEBO „ÚLEVY“?

Když dítě se zdravotním postižením dochází do školského zařízení, musíme počítat s tím, že oficiálně se u nás podporuje inkluzivní vzdělávání (ve skutečnosti jde o integraci). Pro některé handicapy však nepokládám začlenění dítěte s postižením do hlavního vzdělávacího proudu za příliš vhodné. Vždy bychom měli myslet na nejlepší zájem dítěte, úplně však nemůžeme opomenout ani zájem jeho vrstevníků i učitelů. Ovšem stejně vždy záleží na konkrétních učitelích. Jsou takoví, kteří i bez oficiálního „papíru“ upravují podmínky dítěti podle jeho potřeb, což jen je možné. Jiní učitelé mají stále pocit, že se ve všech případech modifikací jedná o úlevy, které nepokládají za žádoucí. Takže mají tendenci jednat s dítětem bez ohledu na jeho omezení. Přitom používané modifikace slouží tomu, aby dítě přes dílčí handicap mohlo předvést výkony srovnatelné se spolužáky. Rodiče musejí počítat i s tím, že dítě bude mít asistenta, což je další okolnost, která může dítěti zpříjemnit nebo naopak znesnadnit školní docházku.

Ve všech výše uvedených odstavcích je důležité uvědomit si, že každý faktor naplňuje specifickou roli při uspokojování potřeb dítěte. Není úplně přesně určeno, jak má kdo jednat, ovšem pokud něco nefunguje, komplikuje se tím situace dítěti i všem ostatním.

ZDRAVOTNÍ POSTIŽENÍ JAKO DAR

Rozumím tomu, když někdo řekne, že zdravotní postižení je dar. Odráží to úplné přijetí takové reality, jaká je. Osobně jsem však přesvědčený, že výchova bývá velmi náročná a často některá obvyklá uspokojení rodičům nenabízí. Na druhé straně, když se naučíme přistupovat k dítěti se zdravotním handicapem vhodně, představuje to velmi silné osobní obohacení. Handicap dítěte snad při dlouhodobém kontaktu většinu lidí polidštuje. V rodině i mimo ni. Mnohem častěji pak dospějí k pozitivní výchovné variantě. Když se jim to podaří, najednou vidí, že život s dítětem se zdravotním handicapem je pěkný, jenom trochu jinak, než jak jsme běžně zvyklí.

Roli hraje i veřejnost, která je dnes vůči rozmanitým postižením tolerantnější, než tomu bylo v dřívějších

dobách. Přesto se občas rodiče setkávají s nepochopením, odmítnutím. Věřím, že se jedná pouze o starší generace, které skutečně neměly příležitost se běžně setkávat s dětmi s nějakými druhy handicapu, takže občas i mají za to, že dítě s méně obvyklými projevy je ve skutečnosti jen nevychované. Také nemusejí moc rozumět potřebám dětí, takže mají pocit, že si rodiče vymýšlejí, že dítě rozmazlují. Zmínil jsem, že pro některé rodiče je obtížné upravit představu o budoucnosti dítěte. Ovšem leckdy to je k jeho prospěchu, že se k němu chovají a jednají s ním, jako by

nebylo nic jinak. Pokud respektují jeho omezení i možnosti a reagují na ně citlivě, jde o vhodnou variantu. Asi si uvědomujeme, že v případě úspěchu jde jednoznačně o dobrý přístup. Je však na místě značná opatrnost, protože je velké riziko, že dítěti zamezíme přístup k přiměřenějším možnostem.

Je jasné, že při hodnocení aktuální situace péče o děti se zdravotním postižením v této společnosti vždy záleží na úhlu pohledu. Přítomnost ve srovnání i s nedávnou minulostí

dopadá velmi dobře. Stát udělal řadu vstřícných a prospěšných kroků, žádoucí činnost rozvíjejí neziskovky. Pokud je však srovnáváme s potřebami těchto dětí i jejich rodin, které známe dnes, případně s přístupy ve vyspělém zahraničí, vidíme ještě značné rezervy. Nejen v materiálních podmínkách, ale například v přístupech odborníků. Jsem však v tomto ohledu optimista. Přes dílčí zastavení a méně vhodné návraty, přijímaná opatření většinou zlepšují situaci dětí. Jen nesmíme polevit.

Připravil PhDr. Václav Mertin,
dětský psycholog
Fotografie Shutterstock.com
a archiv CDS Tamtam

S PŘIJETÍM ODLIŠNOSTÍ MOHOU POMOCI VZORY

David a Michal jsou bývalí novináři a tátové 9letých dvojčat Adélky a Marušky. Na základě svých zkušeností s tím, které hračky, hry a knížky se jim při výchově osvědčily, si otevřeli vlastní obchod Dva tátové, s pečlivě vybraným zbožím. Jsou autory společenské hry Čelovka a napsali několik knížek pro děti. Jejich zákazníkem je i naše Centrum pro dětský sluch Tamtam, jehož pracovníce hračky a pomůcky využívají při práci s rodinami dětí se sluchovým postižením. Oblíbené jsou třeba tzv. vkládačky, magnetická stavebnice, provlékačí obrázky nebo kuličková dráha. Rodiče si domů pro starší děti půjčují i společenské hry Dávej bacha, Nešťourej se v nose aj. Hračky děti baví, rozvíjejí u nich potřebné dovednosti a učí je poznávat okolní svět. Tátové vybírají hračky na míru i dětem s nejrůznějšími smyslovými a vzdělávacími potřebami. Povíдали jsme si spolu o rodině i rodinném hračkářství.

Co pro vás znamená rodina? Kdo všechno je členem vaší rodiny?

Michal (M): My dva jsme spolu sedmnáct let. Našim dcerám, dvojčatům, je devět let. Fenka Salinka, kterou máme z útulku, je u nás už rok. A morčata Kytka a Emma, jak je pojmenovaly dcery.

David (D): Všichni, kdo jsou v domě a ke kterým cítíme zodpovědnost a lásku a jsme rádi v jejich přítomnosti, i když to někdy může být náročné. Mikrosvět, který je kolem nás a kde se primárně cítíme bezpečně. Do rodiny samozřejmě počítáme i babičky, se kterými se vídáme velmi často. Když byl Michal na rodičovské, střídaly se tu na týdenních turnusech a aktivně se zapojovaly do péče o dvojčata a domácnost, aby Míšovi ulevily, protože já jsem většinu dne strávil v práci. U stejnopohlavních rodičů se často otevírá téma „absence“ druhého pohlaví. Žádný strach v tomto směru nemáme: ženství je v našich dětech zakořeněné silně přirozeně. Pokud by jim přece jen něco chybělo ze sociálního kontaktu, zastávají velkou roli právě babičky a naše kamarádky.

Podle čeho jste rozhodovali, kdo půjde na rodičovskou?

M: Já jsem na rodičovskou strašně chtěl! Dlouhodobě jsem toužil po tom, být doma s dětmi. Když jsme stavěli dům, vizualizoval jsem si, jak jsem v kuchyni, vařím oběd a dívám se z okna na zahradu, kde děti skotačí. Nicméně než se děti narodily, dostal jsem předběžně nabídku na lepší pozici.

Rozhodlo to, že já jsem tolik chtěl být doma s dětmi a také to, kdo víc vydělává. David nás živil. Když pobíráte jen rodičovskou, je každá koruna znát. Naše děti měly umělé příkrmy, které byly hodně drahé. Pleny a spousta dalších věcí bylo potřeba brát v potaz v měsíčním rozpočtu.

Na čem si ve výchově zakládáte? Co si svým dcerám přejete předat?

D: Základem je předat hodnoty, podle kterých se snažíme žít, a když se nám to zrovna nedaří, pracujeme na tom, abychom se zlepšili. Podle hesla: *žít a nechat žít*. Neboli poskytnout lidem okolo sebe dostatečnou svobodu v tom, aby mohli být, jací jsou, dělat, po čem touží, svobodně vyjadřovat názory... a zároveň v mantinelu, aby nenarušovali bezpečnost a osobní svobodu druhých. Dále aby děti rozvíjely své talenty, nerezignovaly na své sportovní nadání, aby pro ně mělo přátelství a mezilidské vztahy velkou hodnotu.

M: Snažím se dost myslet na to, že jsou naše děti holkami a mají spoustu věcí těžší. Chlapi mají v mnoha případech přednost, řada příležitostí je pro ně dostupnější, třeba i v poslanecké sněmovně je víc mužů než žen, protože systém s nimi moc nepočítá. Někteří kluci i dospělí chlapi mají komentáře na to, kdo jak vypadá, jak by se měly ženy oblékat, co dělat a nedělat. Přál bych si, aby se vůči tomu naše dcery uměly ohradit, postavit se za sebe a říct: *To jsou kecy, přestaň s tím*. Chodí do malé školy, kde je učí i tyto měkké dovednosti. Už se párkrát stalo, že dokázaly

s odstupem přijít a říct: tohle mi bylo nepříjemný, potřebuju se k tomu vrátit.

D: Za nejtěžší komunikační výzvu v aktuálním věku našich dětí považuju balanc, jak s nimi jednat. Rády by, abychom s nimi jednali jako s dospělými, ale zároveň v některých momentech toho nemůžou být ještě schopné. Snažím se dát jim dostatečnou volnost i zodpovědnost. Zároveň ale myslet na to, že je naše práce je ochraňovat a doprovodit do světa bezpečně.

V jednom z vašich videí se věnujete tématu okluzoru, který kvůli oční vadě nosila Adélka. Jak jste jí pomáhali okluzor přijmout a motivovat k nošení?

M: Bylo to těžké, protože okluzor je nepříjemný, sám jsem si to zkoušel. Adélka začala okluzor nosit už ve třech letech na dvě hodiny denně a postupně se s ním sžila, nosila ho ve školce, kde to spolužákům bylo jedno. Ale i kdyby nebylo, je to možná důležitá příprava do života, protože na podobné věci narazíte... Marušce například ještě nevyrostly přední zuby a připravujeme se na to, že bude muset na nepříjemný lékařský zákrok.

D: Učit děti přijmout nějakou odlišnost je výzva. Přijde mi důležité ukazovat nějaké vzory. Přišla nám spousta zpráv od rodičů, že děkují za zveřejnění fotek Adélky s okluzorem, protože je můžou ukázat svým dětem a říct: „Podívej se, tady ta holčička má taky okluzor.“ Dovolili jsme dcerám sledovat první dvě řady seriálu Stranger Things, kde herec v roli Dustina také nemá přední zuby. U Marušky to vyvolalo aha moment: „Nejsem na to sama.“ Zároveň je podle mě důležité mít pro děti pochopení, že je to může hodně štvát, a když to jde, dovolit, aby pomůcku na chvíli odložily.

Můžete posdílet zkušenosti s logopedií u Marušky?

M: Povedlo se nám natrénovat řadu hlásek, ale *r* a *ř* stále nevyslovuje z důvodu těch zubů. Přestože jsme s ní trénovali od čtyř let, není to stále perfektní. Věřím, že po zákroku to půjde líp, jen později. Je dobré se nevzdávat.

D: A také využívat pomůcky, díky nimž se dítě učí, aniž by „drilovalo“. Hledat kreativní způsoby. Logopedie se dá trénovat po cestě na kroužek, ve výtahu... Povinností se školou a kroužky přibývá, ale zároveň chceme, aby měly prostor pro nudu, kamarády a individualitu. Minulý týden jsem Marušce třeba slíbil, že logopedické procvičování bude ten den trvat jen dvě minuty, ale opravdu koncentrované a mělo to dobrý výsledek. Rádi bychom také do budoucna vytvořili logopedické karty jako hru, do které by se zapojila celá rodina.

Minulý rok jste se po deseti letech znovu vzali...

M: Neměli bychom potřebu brát se znovu, protože první svatba byla strašně fajn. Bylo to sice tehdy ještě registrované partnerství, ale měli jsme tam spoustu hostů a nejbližší kamarády. Nicméně se změnil zákon z registrovaného partnerství na partnerství a stejnopohlavním párům je umožněno si přiosvojit dítě druhého. A my potřebujeme vyřešit, aby dcery měly v rodných listech oba rodiče

a nejen jednoho. Druhá svatba tedy měla praktický důvod a pořád na přiosvojení pracujeme, je to v procesu.

D: Všechno, po čem jsme už tehdy toužili a nebylo nám umožněno, bylo teď požadováno: obřad v síni, svědkové atd. Tentokrát to bylo komorní a byly tam i naše děti! Navíc nám už neseděly prstýnky (*smích*).

V čem jste se inspirovali výchovou svých rodičů a co jste naopak chtěli dělat jinak?

M: Rodiče nás vychovávali nejlépe, jak mohli a uměli. Pohled na výchovu je dnes jiný, už se toho víc ví. Nemám si na co stěžovat, ani jsem nikdy nedostal „zaracha“ (*smích*). Dřív by se vůči citlivosti zasáhlo tvrdou rukou: „Nemáš nárok, nevymezuj se, nic ti přece nechybí!“ Ale už na to dnes pohlédneme tak, že člověk přece má nárok říct, když není v něčem šťastný, a může se minimálně doma projevit, jak to má uvnitř.

D: Naši se rozvedli, když mi bylo pět let. Z mého dětství mě inspirovalo, že moje máma, která byla primární živitelkou mě a mého bratra, nikdy nepolevila, aby rodinu zabezpečila. Hodně pracovala a situace vyžadovala, že jsme se s bráchou v některých situacích museli být schopni postarat sami o sebe, což nám dalo něco do života. Zajít na nákup, umět si uvařit. Oba vedeme dcery k co největší samostatnosti, jaká je v jejich možnostech. Vystavit je zdravému životnímu „stresu“, aby pracovaly na své vlastní odolnosti. Když chtějí koupit bagetu, řekneme: „Tady máte kartu nebo peníze a už si natukejte nákup samy na samoobslužné pokladně.“ Mají pak radost z toho, když si něco samy zařídí.

S náhradní matkou Chelsie jste se skamarádili. Jaký vztah k ní mají dcery, navštěvujete se?

M: Bohužel nám v tom aktuálně brání administrativní Donald Trump, protože se necítíme jako gayové a cizinci v Americe vítání. Loni jsme měli vše koupené a naplánované, že všichni čtyři poletíme do Ameriky a strávíme tam společně spoustu času s Chelsie i dalšími známými, se kterými jsme se seznámili v období, kdy jsme tam čekali,

až se děti narodí. Těšili jsme se, ale po inauguraci Trumpa jsme se rozhodli, že radši přijdeme o letenky a peníze, než abychom tam jeli a riskovali...

D: V tu dobu se začaly objevovat zprávy, že do USA nepustili cizince, kteří jsou ve svých zemích označováni za *woke* nebo progresivní. My máme profil, který je v otázce LGBTQ témat aktivistický. Nechtěli jsme se vystavit riziku, že nás na hranicích zavřou do detenčního centra nebo vrátí do Evropy. Ztratili jsme tím možnost se po třech letech osobně setkat v USA. Chelsie jednou přiletěla za námi, my jsme za ní byli, když holky slavily druhé a šesté narozeniny. Letos bychom se měli vidět v Evropě. Chelsie na dálku sleduje, jak se daří našim dětem, a my, jak jejím. Jsme pyšní, jak své děti, které už jsou na univerzitě, s manželem vychovali.

S dcerami rádi vyrazíte na výlety a sdílíte tipy na společné trávení času. Jak se proměňuje s věkem jejich zájem o trávení času s rodiči?

D: To je teď naše velké citlivé téma. Je pro nás důležité udržovat společný rodinný program. Vstup školy, nových vzorů, učitelek a kamarádů funguje perfektně a děti to mají rády a chtějí tam chodit. Když nedávno jedna z dcer nechtěla společně na výstavu, vyšel jsem jí vstříč, ale je důležité neztratit rodinný program, zajít společně do divadla, na procházku... Zároveň jezdíme i na sólo dovolené, protože s Michalem pracujeme i žijeme.

M: Napsali jsme knížku *Výlety za babku* s tipy na výlety s malým nebo žádným vstupným. Moc nás bavilo tenhle obsah tvořit. Jak děti rostou, mají jiné požadavky na to, co je saturuje a těší. Dokážou dobře čas využít, jen vypadá jinak, než když byly menší. Před rokem jsme v karavanu přijeli na pláž, kde nebylo vůbec nic, ale děti si vyrobily klouzačku z pískového kopce a moc je to bavilo (*smích*).

Kdy a proč jste se rozhodli založit vaše hračkářství? V čem je jiné, netradiční?

M: Napsali jsme knížku *Dva tátové a zvědavá holka*, a proto jsme si založili e-shop, kde jsme ji prodávali. Postupně se nabalovaly další věci. Ve Staré Boleslavi jsme objevili krásný prostor, kterého byla pro sklad škoda, tak jsme tam otevřeli hračkářství. Původně malý e-shop už nyní nabízí tisíce produktů, ale pořád se držíme toho, že je to zboží, které máme sami vyzkoušené. Vybíráme a ověřujeme. Hledáme české i zahraniční výrobce a sestavujeme sortiment tak, abychom se za něj mohli postavit. Výrobky by měly mít něco navíc: použít na několik způsobů; kvalita, která má vydržet po generace apod.

D: Máme také autorskou úctu k produktům. Za všechny můžeme jmenovat *Mámy v rejži* – jejich výrobky máme rádi, stejně jako naši zákazníci. Přestože se tím připravíme o nějaký zisk, odmítáme prodávat produkty, které je jen napodobují, kopírují a vyrábí levněji. Zároveň se sami inspirujeme, když vnímáme, že něco funguje, jako například čelenkové hry, ale zachytíme, že by to šlo líp a česky. Vytvořili jsme vlastní verzi, které jsme ale dali přidanou hodnotu. Karty jsou v češtině a až na jednu výjimku je malovali ilustrátoři.

Zmínili jste speciální poptávky: jak výběr hraček přizpůsobujete zákazníkům?

M: Rádi pomůžeme běžným zákazníkům, ale když k nám někdo přijde vybrat hračku pro dítě se sluchovou nebo oční vadou, na autistickém spektru apod., je to vždy dobrá výzva podívat se na věci z jiného úhlu. Když jste u nás požadovali hračky pro Tamtam, hledali jsme takové, které stimulují především vizuálně – jsou svítící nebo orientované na hmat atp. Někdy se stane, že dojdeme k tomu, že konkrétní sortiment nemáme a doporučíme klidně i konkurenci.

Co vás vedlo k napsání knížky *Pohladouško*?

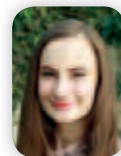
D: Spojili jsme naši novinářskou zkušenost s rodičovskou zkušeností a naší citlivou duší. Na to, že jsme muži, se nebojíme být i emotivní a mluvit o citlivých tématech. Je to dětská detektivka, kde jsou zdůrazněná pro nás důležitá témata, jako je rodinná pospolitosť: když rodina drží při sobě, dokážete překonat těžké okamžiky (v knížce až něco nadpřirozeného). Citlivou formou jsme zakomponovali téma rozvodu, což popisuje realitu českých rodin. Chtěli jsme dětem nabídnout příběh, ve kterém hrdinové mohou zažívat podobné situace jako ony samy.

M: Je to psané tak, aby si šlo přečíst vždy kapitolu před spaním přibližně patnáct minut a mohli jste se u toho zasmát.

D: Závěrem bychom chtěli ocenit lidi, kteří se starají o děti se speciálními potřebami, rodiče i odborníky. Rodičovství samo o sobě není jednoduché. Jsme také rádi, že existují organizace, které těmto rodinám pomáhají.

David a Michal mají na YouTube kanál Dva tátové, kde sdílejí své rodičovské zkušenosti. Dozvíte se tam mimo jiné, jak se seznámili a založili rodinu. Na jejich blogu je k dispozici článek Jak se rodí děti do dubových rodin, kde je zahrnutá nejen jejich vlastní zkušenost s náhradním mateřstvím. Na webu Dvatatove.cz najdete rozmanitou nabídku hraček, knížek, her a kreativních potřeb z jejich obchodu.

Připravila Mgr. Lucie Brandtlová,
publicistka Informačního centra
rodičů a přátel sluchově postižených
Fotografie archiv Michala a Davida Vaníčkových

MOŽNOSTI A ZODPOVĚDNOST DÍTĚTE MAJÍ RŮST SPOLEČNĚ

MARKÉTA A PAVEL SE POTKALI V ROCE 2020. O DVA ROKY POZDĚJI SE VZALI A NARODIL SE JIM DNES 3LETÝ ONDRÁŠEK. LONI PŘIŠLA NA SVĚT BARBORKA. MARKÉTA DLOUHO NETUŠILA, ŽE ŽIJE S TREACHER COLLINS (TC) SYNDROMEM, VROZENOU GENETICKOU VADOU PROJEVUJÍCÍ SE VE VÝVOJI KOSTÍ A TKÁNÍ. V 15 LETECH SI UVĚDOMILA, ŽE ŠPATNĚ SLYŠÍ A DOSTALA STŘEDOUŠNÍ IMPLANTÁT. AŽ V DOSPĚLOSTI NAŠLA MEZI VÝSLEDKY RŮZNÝCH VYŠETŘENÍ INFORMACI, ŽE MÁ TC SYNDROM. STEJNÝ SYNDROM SE PROJEVIL I U ONDRÁŠKA. S MARKÉTOU A PAVLEM JSME MLUVILI MIMO JINÉ O TOM, ŽE AČKOLI SE NĚKTERÍ ČLENOVÉ RODINY MOHOU NACHÁZET V RŮZNÝCH FÁZÍCH PŘIJETÍ ONDROVY DIAGNÓZY, JSOU JEJICH ZÁJEM A POMOC NEDOCENITELNÉ.

Když Markéta a Pavel čekali Ondráška, na prvním těhotenském screeningu se TC syndrom neprokázal a informaci, že má jejich syn toto onemocnění, se dozvěděli až napodruhé. Po narození se ukázalo, že nemá jedno ouško a TC syndrom výrazně ovlivňuje vzhled jeho obličeje. Novorozenecký screening neukázal ztrátu sluchu. Až ve dvou letech, kdy začalo být patrné, že má opožděnější vývoj řeči, absolvoval Ondra vyšetření sluchu znovu a následně dostal sluchadla.

„Ondrášek je moc šikovný, chytrý a manuálně zručný,“ říká Pavel. „Jen se s ním zatím ještě moc nedomluvíme. Snažíme se dorozumět částečně slovy a částečně znaky. Nemůže nám ale například přesně říct, co a jak ho bolí. Spíš nám to ukazuje.“

Jak se Pavel s informacemi o Ondrově zdravotním stavu smiřoval? *„Popravdě řečeno, těžko, byl jsem z toho dost rozbítý. Postupem času jsem se s tím ale vyrovnal. Diagnóza TC syndromu neznamena neslučitelnost se životem, neznamena, že by byli lidé se syndromem ležící nebo něco podobného, a to je hlavní. Naopak jsou šikovní, chytrí. Moje manželka ví všechno líp než já (smích).“*

Pavel se pustil do řešení konkrétních záležitostí, které bylo potřeba zařídit. Tím se situace stala spíše praktickým tématem, což mu pomáhalo.

„Ničemu nepomůže se tím zabývat. Nepřipadá v úvahu se zhroutit, chlapy musí chodit do práce. Chlapy si to podle mě nepotřebuje rozebrat s kamarádkami, ale především v sobě. A když se ptáte, jak konkrétně, tak bych v první řadě řekl, že je v pořádku být smutný a není to žádná hanba. Ale zároveň s tím je podle mě hned potřeba začít řešit praktické věci: kompenzační pomůcky, lékaře, dávat dítěti péči. Je důležité, být oporou své ženě. Jak jsem tuto roli vlastně zvládl?“ pomrkvává Pavel na Markétu. *„Tak na trojku?“* směje se.

PODPORA RODINY

Také Pavlův tatínek se s novou informací nějaký čas vyrovnával, ale v současnosti je mladé rodině oporou. Je už v důchodu a vozí děti autem. Podpořil je mimo jiné i finančním příspěvkem na sluchadla.

Markéta vzpomíná na první chvíle v porodnici: *„U druhého screeningu mi řekli, že bude vypadat jako já. Nijak jsem to neřešila. Když na mě Ondráška položili, překvapilo mě, že nemá ouško, ale musela jsem se o něj začít starat a fungovat. Vše ostatní šlo stranou... Mamka přišla do porodnice a říká: „Jé, vypadá jako ty, když jsi byla malá!“ A to bylo celé. Rodiče ho od narození milují a nic jiného taky neřeší.“*

Ve dvou letech začal Ondra chodit s rodiči na logopedii a rodina také od té doby čerpá službu rané péče Tamtamu. Ondra je pacientem Fakultní nemocnice Ostrava a brněnského AUDIO-Fon Centra, které Markétě doporučila její švagrová Natálie Vojnarová. Studovala speciální pedagogiku a napsala o TC syndromu a o Ondrově příběhu diplomovou práci *Kvalita života lidí s Treacher-Collins syndromem*. Rodina je v kontaktu se spolkem Be TCS, který má za cíl sdružovat lidi s TCS, poskytovat informace a do budoucna vybudovat specializované patientské centrum.

Dalo by se říci, že tato rodina je „plná“ pedagogů. Včetně Pavla a Markéty. Markéta je nyní čtvrtým rokem na mateřské dovolené a s péčí o děti jí pomáhá jak její maminka, pedagožka na 1. stupni, tak její babička, která dříve pracovala v jeslích. Bývalými učitelkami jsou také Pavlova maminka, babička i teta.

ROLE TÁTY JE JINÁ NEŽ ROLE UČITELE

Přestože teoretická výbava i zkušenosti z pedagogické praxe jsou cenné, Pavel i Markéta mi s úsměvem říkají, že výchova vlastních dětí je něco úplně jiného než práce s dětmi ve škole. Pavel je jakožto učitel dětí na 2. stupni zvyklý především na starší školáky a má obdiv k práci s malými dětmi, která je podle něj náročnější. Zakládá si také na předsevzetí oddělování role táty od role učitele: *„Když je dítě malé, člověk ho musí vychovávat a zároveň učit. Ale čím je dítě starší, tím méně by mu měl rodič do všeho kecat, ale spíš poskytnout zázemí. Učit se bude ve škole... Jde mi o to, aby dítě nepřišlo domů a nemělo tu další přednášku. Doufám, že to dokážu korigovat. Ukáže se to tak za deset let, až přijde Ondrášek do puberty.“* Především konzervativnější pedagogické směry mohou děti vést k představě, že na nějakou otázku nebo úkol existuje jen jedno správné řešení. Podle Pavla to dává smysl u malých dětí, ale následně by se měly možnosti rozšiřovat: *„Možnosti a zodpovědnost mají růst společně. Když chceme po dítěti nějakou zodpovědnost, musíme mu dát i volnost.“* Z jeho zkušeností dnes mnozí rodiče dělají hodně věcí za své děti, což může vést k nesamostatnosti. Markéta má také jasnou představu, na co je třeba klást ve výchově důraz. Rozhodně nepřikládá přílišnou váhu známek nebo poznámce v žákovské: *„Chybovost dřív nesměla být, to bych chtěla pro své děti jinak.“* Ze svého dětství ráda vzpomíná na to, jak se s ní její maminka učila a dělaly spolu domácí úkoly. Říká, že se u toho vždycky nasmály. Pavel také považuje za důležité, aby děti vnímaly soudržnost rodiny. Jeho rodiče nyní pečují o nemocné prarodiče, bratr pomáhá mamince a Pavel vypomáhá, jak může: *„Chci, aby děti viděly a zažily, že se staráme o naše starší příbuzné, aby to pro ně byla v budoucnu samozřejmost.“*

ROZVOJ SLUCHU A SOCIÁLNÍCH DOVEDNOSTÍ

„Někdy je těžké rozlišit, jestli něco Ondrášek neudělá proto, že nerozumí, nebo proto, že nechce. Ve výchově jsem přísnější – tím, že má určité znevýhodnění, musí se učit píli, aby to dorovnal... Beru ho hodně mezi děti, protože je mezi nimi velmi společenský a šťastný. Učím na základce a někdy si ho беру do práce na zabradní slavnosti a další akce. Chci, aby měl starší kámoše, kteří by se ho v budoucnu zastali, pokud by bylo potřeba. Zároveň ho nechci úplně chránit přede vším. Pokud by se mu někdo smál za to, jak vypadá, teď by tomu ještě nerozuměl, ale počítám, že přijde těžké období, kdy se budeme muset s takovými situacemi vyrovnávat,“ přibližuje svoje úvahy Pavel.

Ondra nyní chodí do logopedické třídy, kterou rodičům doporučilo SPC. Ondrášek se tam každé ráno těší, i když se mu nechce vstávat. Malé sestřičky Barunky si Ondra první tři až čtyři měsíce moc nevěšmal. Teď už jí začíná dávat pusinky a nosit hračky. Barunka staršího brácha zbožňuje a zaujatě jej sleduje. Kromě sestry má Ondra také sestřenicu Klárku, se kterou si hodně vyhraje, a spoustu kamarádek – dcer Markétiných přítelkyň. A kde čerpají energii rodiče? Markéta má ráda pečení, cvičení, wellness a pořady o vaření. Pavel si použil přednášky od Pjéra la Še'ze. Oddych vnímá i v práci a trenérství juda. Naplňuje jej také písničkářství a vystupování na koncertech. Hudbu má rád i Ondra, na tatínkových koncertech je v první řadě. Všichni rádi cestují po Česku a Slovensku, na což se znovu chystají i v souvislosti s Pavlovými koncerty, jakmile Barborka povyroste.

*Připravila Mgr. Lucie Brandtlová,
publicistka Informačního centra
rodičů a přátel sluchově postižených
Fotografie archiv rodiny*

JASNÝ SIGNÁL SPOLEČNOSTI – DĚTI SI ZASLOUŽÍ VÝCHOVU BEZ NÁSILÍ

OD 1. LEDNA 2026 PLATÍ NOVELA OBČANSKÉHO ZÁKONÍKU, KTERÁ VÝSLOVNĚ UVÁDÍ NEPŘIJATELNOST TĚLESNÉHO TRESTÁNÍ DĚTÍ. JDE O ZÁSADNÍ POSUN V TOM, JAK ČESKÁ SPOLEČNOST NAHLÍŽÍ NA VÝCHOVU, OCHRANU DĚTÍ A HRANICE RODIČOVSKÉHO JEDNÁNÍ. ZMĚNA SE VŠAK NETÝKÁ JEN PRÁVNÍHO RÁMCE – OTEVÍRÁ TAKÉ PROSTOR PRO ŠIRŠÍ DISKUSI O TOM, JAK DĚTI VYCHOVÁVAT BEZPEČNĚ, S RESPEKTEM A BEZ NÁSILÍ, A JAKOU PODPORU V TOM RODINY POTŘEBUJÍ. O VÝZNAMU TĚTO LEGISLATIVNÍ ZMĚNY, O TOM, JAK SE PROMĚŇUJÍ POSTOJE RODIČŮ, I O PRAKTICKÝCH CESTÁCH, JAK NASTAVOVAT HRANICE BEZ TĚLESNÝCH TRESTŮ, JSME HOVOŘILI S TEREZOU TETOUROVOU, PSYCHOLOŽKOU CENTRA LOCIKA, ORGANIZACE, KTERÁ SE DLOUHODOBĚ VĚNUJE PODPÖRE DĚTÍ A RODIN OHROŽENÝCH NÁSILÍM A ROZVOJI LASKAVÉHO RODIČOVSTVÍ.

Novela občanského zákoníku, která letos vstoupila v platnost, výslovně uvádí, že tělesné trestání dětí je nepřijatelné. Jak významná je tato změna z vašeho pohledu?

Novela přináší změnu na úrovni postoje společnosti. Jde o sjednocení a jasné vymezení toho, co my jako společnost hlásáme. Co říkáme, že je v pořádku, a co už v pořádku není. A teď říkáme, že tělesné tresty ve výchově u nás v České republice v pořádku, nejsou. Propisuje se to i dále do praxe. Pro naši organizaci, která pracuje v této oblasti, je to zcela zásadní. Můžeme se k tomuto tématu vyjadřovat, můžeme o tom s klienty promlouvat s jasně definovanou oporou v zákoně. Ta stála předtím spíše na různých výzkumech a zahraniční inspiraci a zkušenostech.

V souvislosti s touto novelizací by se měla více rozvíjet i podpora těch, kterých se to týká. Budeme se snažit dělat osvětu a předávat nástroje, jak děti vychovávat jinak, bez tělesných trestů. To bychom v tomto sektoru měli dělat nejen my, ale ideálně i další instituce, které se zaměřují na výchovu a vzdělávání dětí. Měli bychom být všichni v souladu a měli bychom mít více osvětových produktů a materiálů, například webinářů, programů a kurzů, brožur. Čehokoliv, co myšlenku výchovy bez trestů zpředmětní, přeneseme ji do praxe a díky tomu i mezi rodiče a společnost celkově.

Z vašich zkušeností – jaký postoj k tělesným trestům převládá mezi rodiči? Mění se?

Vypadá to, že ano. Například z výzkumu lékařské fakulty provedeném v loňském roce vyplývá, že jako

běžnou součást výchovy tělesné tresty používá ještě asi 20 procent rodičů. Pak je velké množství rodičů, kteří takový trest v minulosti použili, ale do budoucna už nechtějí. A více než 40 procent rodičů je ve výchově nepoužívá vůbec.

Změna se děje, právě i díky bohaté diskusi, která kolem novelizace ve veřejnosti probíhala a stále probíhá. To má obrovský význam. Rodiče (a nejen oni) to reflektují, přemýšlejí nad tím, více se o tom baví. Dává nám to možnost změnit svá zaběhnutá přesvědčení, která si neseme z vlastního dětství.

Ozývá se nám teď velké množství rodičů, kteří chtějí své děti vychovávat bez tělesných trestů, pro které je důležitá bezpečná výchova. Aktuálně pro ně připravujeme program, který je právě na takovou výchovu zaměřený. Spustili jsme poptávku a za velmi krátkou dobu se nám přihlásilo již přes sto rodičů, kteří jsou ochotní docházet do kurzu osobně, jsou ochotní přijímat informace a pracovat na sobě a na laskavé výchově svého dítěte. To přináší velkou naději a pro nás signál, že téma ve společnosti rezonuje.

Můžete popsat některé konkrétní techniky nebo strategie, které rodičům pomáhají udržet klid a hranice bez fyzického trestu?

To je dobrá otázka, ale odpověď zase tak jednoduchá není. Kdyby existoval nějaký instantní návod, tak bychom ho pravděpodobně všichni používali. Za mě jsou tu dvě roviny. Ta první je preventivní. Zvědomovat si, jak vychovávám – jak například nastavuji hranice, jak reaguji na potřeby dítěte, zda u nás doma platí jasná pravidla,

a díky tomu náročnějším situacím předcházet. Druhá rovina je, když se takové krizové situace už dějí. Pochopitelně dlouhodobě efektivnější je soustředit se na první. Rodičům doporučujeme zaměřit se na to, jakou mám celkovou kapacitu, jak jsem na tom s energií, jak vnímám své napětí během dne. Protože čím větší napětí a stres zažívám, tím je pravděpodobnější, že když přijde náročná situace, vybuchnu. A vlastně to není kvůli samotné situaci s dítětem, ale je to kvůli tomu, že moje kapacita prostě už nestačila a přetekla.

Kdybychom to laicky shrnuli – když vím, že jsem emocionálně rozrušená, protože jsem se třeba nepohodla v práci, nemám s dítětem řešit situaci, o níž tuším, že může být výbušná?

Ano. Je to jeden z konkrétních příkladů – mám špatný den v práci, tak to vezmu domů procházkou a chvíli budu bez podnětů. To mi pomůže vrátit se domů s větším klidem a lépe zvládat to, co mě tam čeká. Ale někdy, přes veškeré snahy, k výbuchu emocí dojde. V takové chvíli může pomoci pokusit se zastavit – i mikrookamžik může být důležitý. Prostě něco udělat, než začnu reagovat na dítě. Každému pomůže něco jiného – někdo na chvíli odejde, někomu stačí přešlápnout či zhluboka vydechnout. Důležité je se vrátit k racionálnímu jednání, získat kontrolu nad svými emocemi.

Jak může právní ukotvení nepřijatelnosti tělesných trestů pomoci rodinám, které mají doma napětí nebo konflikty, které vyústí v tělesné tresty? A jeden z rodičů to chce změnit...

S ohledem na děti je rozhodně fajn, když alespoň ten jeden rodič o změně přemýšlí. Může být modelem pro toho druhého. Pokud je ten druhý otevřený diskusi, mohou se bavit o výchovných přístupech. Nebo, když – pro příklad – jeden z rodičů tělesně netrestá a druhý ano, může první rodič toho druhého nasměrovat třeba do našeho programu, nebo k nějaké jiné odborné pomoci, mohou si vyslechnout informace. A může to být začátek cesty. Ten druhý rodič to často nedělá naschvál, ale proto, že to jinak neumí. Musí se naučit dělat to jinak, je to dovednost. A díky té právní úpravě a díky tomu, že se o nepřijatelnosti tělesných trestů mluví, může to být pro ty, kteří o změnu usilují, snazší. Mají za sebou ten společenský postoj a argumenty, které říkají, proč takové tresty nejsou prospěšné pro dítě, pro rodinu a pro celou společnost. Protože z dětí vyrostou dospělí a ti budou mít své rodiny a vychovávat své potomky. Týká se to tedy nás všech.

PROČ NA SEBEPĚČI RODIČŮ ZÁLEŽÍ..

Sebepěče pomáhá:

- ↓ předcházet/ulevovat od stresu
- ↓ dlouhodobě udržovat v pracovním a rodinném životě psychickou pohodu
- ↓ být odolnější a zachovat klid v náročných/kritických situacích
- ↓ předcházet emočním výbuchům a tělesným trestům
- ↓ udržovat, podporovat a rozvíjet pozitivní vztah s dítětem
- ↓ vytvářet prostředí, ve kterém se dítě cítí bezpečně a milované

Centrum **LODĪKA**
www.centrumlodika.cz
www.detsvibeznasili.cz

DE N –
dětství bez násilí

CO SI ŘÍCT, KDYŽ DÍTĚ ODMLOUVÁ

- Není to osobní útok na mě, ale projev jeho potřeb a emocí.
- Je v pořádku, že po dítěti něco chci a trvám na tom.
- Nedělá to naschvál, ale učí se, kde jsou hranice.
- Když zůstanu klidný/á a pevný/á, učím ho, že se dá zvládnout i nesouhlas.
- Nastavováním hranic ho chráním, i když se mu to teď nelíbí.

www.centrumlodika.cz
www.detsvibeznasili.cz

Centrum **LODĪKA**

DE N –
dětství bez násilí

A jaké je řešení ve složitějších případech?

Když s druhým rodičem není řeč a chybí mu vůle se změnit?

V té rodině dochází k tělesným trestům. A z odborného pohledu radíme tělesné tresty mezi formy násilí vůči dětem, protože zasahují do jejich tělesné i psychické integrity. Tedy, že v té rodině může docházet k násilí na dětech. Potom vstupuje na řadu systém ochrany dětí. K tomu u nás máme instituce jako je OSPOD a policie. To se netýká novelizace zákona, to už tu máme dlouhodobě.

Pojďme teď k prarodičům a širší rodině. Co byste doporučila rodinám, kde se názory na výchovu – včetně tělesných trestů – mezi generacemi liší?

Opět je to o nějaké diskusi a o vymezení hranic. Má smysl prarodiče či jiné členy rodiny seznámit s tím, že já jako rodič chci své dítě vychovávat bez tělesných trestů. Proč to chci takhle, co mě k tomu vede, v čem vidím pozitiva. A je pro mě důležité a přál/a bych si, abychom byli ve výchově jednotní, i když mé dítě hlídáte vy. Spolupráce znamená respekt. Prarodiče a ostatní příbuzní by měli respektovat aspekty výchovy rodičů, i když třeba své vlastní děti vychovávali jinak.

Jakou roli hraje organizace LOCIKA v podpoře rodin při zavádění výchovy bez násilí?

Naše organizace poskytuje hodně služeb, ale pokud se zaměříme na výchovu bez tělesných trestů, tak nejnázkoprahovější způsob, jak se s námi spojit, je e-mailová poradna (poradna@centrumlocika.cz). Rodiče nám také mohou zavolat a zkonzultovat své dotazy s našimi poradkyněmi. Případně mohou přijít na osobní konzultaci či poradenství, a to jednotlivě i v páru. Další možností jsou programy pro rodiče, které jsou zdarma. Probíhají na bázi osobních setkání a nabízejí praktický trénink, což je zatím v Česku unikátní. Pro tento rok je už kapacita naplněna, ale určitě budeme připravovat další kurzy. Dále se silně zaměříme na oblast prevence. Nabízíme zdarma ke stažení Praktického průvodce laskavým rodičovstvím – návod, jak vychovávat bez tělesných trestů. Vydali jsme knihu Laskavé rodičovství. O výchově bez

násilí jsme vytvořili spoustu infografik, brožur a letáků. Všechny je možné si stáhnout na našich webových stránkách www.centrumlocika.cz a používat.

S jakými nejčastějšími otázkami nebo obavami se na vás rodiče obracejí?

Pokud zůstaneme v té oblasti výchovy bez tělesných trestů, jde nejčastěji o frustrace z toho, že se rodičům ve výchově něco nedaří, mají pocit selhání a nevědí, jak to napravit. Píší si o nějakou podporu, nasměrování a vedení.

Co byste na závěr vzkázala rodičům, kteří si kladou otázky typu: „Je zákaz tělesných trestů pro mě reálný? Co když je to jediné, co fungovalo?“

To, že změna je možná. Krůček po krůčku. Každý z těch krůčků má význam, a to jak pro přítomnost a budoucnost dítěte a celé rodiny, tak potažmo i pro budoucnost nás všech.

Mgr. Tereza Tetourová, Ph.D.

pracuje v Centru LOCIKA jako psychologka. Věnuje se přímé práci s rodiči, kteří hledají cestu k výchově bez tělesných trestů. Podílí se na tvorbě podpůrných programů, materiálů pro děti, rodiče i odborníky a preventivních aktivit pro školy.

Připravila Mgr. Radana Ardelťová,
koordinátorka komunikace CDS Tamtam
Fotografie archiv Terezy Tetourové
a centra LOCIKA

KDO TO MÁ „NA TRIKU“ ANEB PÉČE A SPOLUPRÁCE V RODINĚ

PÉČE O DÍTĚ SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM PROMĚŇUJE KAŽDODENNÍ CHOD RODINY V MNOHA ROVINÁCH – ORGANIZAČNÍ, PRACOVNÍ I EMOČNÍ. KDO DOMA ŘEŠÍ ŠKOLU A LÉKAŘE? JAK SE ZAPOJUJÍ PRARODIČE? A CO RODINÁM POMÁHÁ ZVLÁDAT KAŽDODENNÍ NÁROKY? ZEPTALI JSME SE PŘÍMO RODIČŮ. JEJICH ODPOVĚDI NA ANKETNÍ OTÁZKY UKAZUJÍ, ŽE MODELŮ JE VÍCE, ALE JEDNO MAJÍ SPOLEČNÉ: BEZ SPOLUPRÁCE A VZÁJEMNÉ PODPORY TO NEJDE.

Příchod dítěte do rodiny vždy promění její fungování. Pokud se však rodiče dozvědí, že jejich dítě má sluchové postižení, proměna je zpravidla větší. Do běžného rodičovství vstupují pravidelná vyšetření u lékařů, komunikace s dalšími odborníky, řešení kompenzačních pomůcek, otázky vzdělávání i budoucnosti. Spolu s tím se přirozeně přeskupují i rodinné role. Z odpovědí rodičů, kteří se zapojili do naší ankety, vyplývá, že péče zůstává ve většině případů více na matkách. Ty byly častěji na rodičovské dovolené a nadále převážně řeší školku či školu, domácí přípravu, objednávání vyšetření i samotné doprovody k lékařům. Nejde přitom jen o čas strávený na cestách či v čekárnách, ale také o administrativu, komunikaci s institucemi a neustálé plánování. „*Nejnáročnější je time management – neustálý pocit nedostatku času,*“ popisuje jedna z maminek. Další rodič upozorňuje na praktickou stránku péče: častější návštěvy lékařů a větší zodpovědnost za pomůcky i jejich fungování. To však neznamená, že by otcové stáli stranou. V řadě rodin se péče postupně vyrovnává nebo si rodiče role dělí podle časových možností a pracovního vytížení. Někteří otcové častěji zajišťují lékařské kontroly či technickou stránku péče, jiní se výrazně zapojují do každodenního režimu dítěte. Zásadní je podle rodičů především shoda na prioritách. „*Pomáhá nám sdílení stejných životních hodnot,*“ zaznívá v odpovědích.

PRÁCE, ÚŘADY A REALITA KAŽDODENNOSTI

Péče o dítě se sluchovým postižením může ovlivnit i profesní dráhu rodičů. Některé rodiny popisují nutnost omezit pracovní úvazek, jiné narážejí na obtížnější komunikaci nejen se zaměstnavateli, ale často i na úřadech. „*Větší podpora od zaměstnavatelů by hodně pomohla,*“ uvádí jeden z rodičů. Další otevřeně říká: „*Nemuset se neustále něčeho domáhat – na úřadech i jinde.*“ Právě opakované

vysvětlování specifických potřeb dítěte a administrativní zátěž bývají zdrojem vyčerpání. Náročná může být i oblast vzdělávání a začleňování dítěte do kolektivu. Jeden z rodičů shrnuje obtíže stručně, ale výstižně: „*Sociálně se zapojovat do dění s jinými rodinami...*“ Obavy z přijetí či nepochopení okolí patří k častým tématům. Většina rodin doma využívá mluvenou češtinu, často doplněnou o znaky, prstovou abecedu nebo prvky českého znakového jazyka. „*Používáme češtinu, kterou doplňujeme o znaky.*“ Forma komunikace se tak stává nejen praktickým nástrojem, ale i součástí rodinné identity. Do péče se v mnoha případech zapojují také prarodiče. Pomáhají s hlídáním, podporují rodiče psychicky i prakticky. Někdy se však objevují rozdílné názory na výchovu nebo míru ochrany dítěte. Klíčová je otevřená komunikace a vymezení hranic. Tam, kde se podaří nastavit respektující spolupráci, představuje širší rodina významnou oporu.

CO BY RODIČE VZKÁZALI OSTATNÍM?

Navzdory náročným momentům jsou odpovědi rodičů plné naděje a povzbuzení. Mnozí zdůrazňují, že prvotní obavy postupně ustupují zkušenosti. „*Svět se se sluchovým postižením nebrouští,*“ píše jeden z rodičů. „*Všechno se dá zvládnout, i když je to náročné,*“ dodává další.

„*Postižení sluchu není nic, co by obrozilo váš vztah s dítětem,*“ zaznívá v jiném vzkazu.

„*Hlavu vzhůru, vše má řešení, i když se to na první pohled může zdát těžké. Tyto děti vám otevřou nový svět, který je s nimi mnohem pestřejší a krásnější.*“

Rodiče také upozorňují, že není třeba snažit se být dokonalý. Důležitější je hledat vlastní cestu a nebát se požádat o pomoc. Přijetí situace podle nich neznamená rezignaci, ale realistický pohled spojený s aktivním přístupem. Z jejich slov vyplývá, že role v rodině se mohou proměňovat, někdy i pod tlakem okolností. To, co však zůstává konstantou, je potřeba spolupráce, otevřené komunikace a vzájemné podpory. Právě ty podle rodičů tvoří pevný základ, na kterém lze stavět – bez ohledu na to, kdo má co „na triku“.

Připravila Mgr. Radana Ardeltová,
koordinátorka komunikace CDS Tamtam
Fotografie Shutterstock.com

ZEPTALI JSME SE

Co dělat, když rodičům dítěte se zdravotním postižením chybí podpora rodiny?

V souvislosti s rolemi v rodině bych ráda poukázala na jednu situaci, se kterou za mnou rodiče v rámci psychologické poradny přicházejí poměrně často.

Pro samotné rodiče bývá velkou zátěží a zkouškou už fakt, že se jim narodí dítětko, u něhož je od prvních dnů či měsíců potřeba řešit sluch, případně i další přidružené zdravotní obtíže. Je to náročná situace nejen pro každého zvláště, ale bývá to zkouškou i pro partnerství. Často už navíc v rodině bývá starší sourozenec, a s tím přichází další otázky a velký úkol: jak celou situaci citlivě uchopit i pro starší dítě, jak o ní mluvit s širší rodinou, s přáteli...

I z tohoto stručného popisu je patrné, že rodiče musí zvládat mnoho věcí současně. Každá oblast může přinášet psychickou náročnost – bolest, slzy, šok, hněv či bezmoc. Každá rodina má přítom své specifické zdroje. Společně s rodiči se snažíme hledat a pojmenovávat, o co a o koho se mohou opřít, co je v jejich životě stabilní, funkční a podpůrné. A právě zde se často ukazuje zásadní rozdíl. V mnoha rodinách hraje klíčovou roli přítomnost a podpora prarodičů – ať už v podobě kontinuální psychické opory, pocitu stability, nebo jednotlivé praktické pomoci, například s hlídáním či ochotou učit se znaky a aktivně se podílet na rozvoji dítěte. V jiných rodinách se však odehrává situace, která bývá častým tématem individuálních psychoterapií rodičů docházejících do Tamtamu. Dá se přirovnat k cestě, po které člověk někdy kráčí jistěji, jindy klopýtá. Na cestě se setkává s mnoha tématy: s vlastním přijetím situace, s partnerskými neshodami, se vztahem mezi sourozenci i vztahem ke každému dítěti zvláště, s komunikací s lékaři, úřady...

Na této cestě se čas od času objeví kamínek nebo kámen. Pod tímto kamenem si můžeme představit situace, kdy rodiče cítí nepříjetí ze strany prarodičů – kdy namísto podpory přichází odmítnutí. Slychají například otázky typu: „A tohle je teda ještě ta vaše vývojová dysfázie, nebo už je to spratkovství?“ Citlivě vnímají rozdíly v přístupu, kdy prarodiče jiná vnoučata hlídají častěji a s větší lehkostí, zatímco u dítěte s postižením převládá obava, nejistota, až odmítání. Rodiče jsou také svědky pro ně velmi bolestivých situací, kdy prarodiče dítě tlačí do výkonů, na které ještě není připravené. Mají svá vlastní očekávání: „Proč ještě neleze? Proč ještě nestojí? Proč ještě nemluví? A řekni máááma! Proč nic neříká...?“

Někdy rodiče popisují tyto momenty jako „otázky pro otázky“, jindy mluví o pocitu nepochopení – jako by prarodiče vůbec neslyšeli, co se jim snaží o vývoji a možnostech dítěte opakovaně vysvětlovat.

Většinou se v terapiích dostáváme k důležitému zjištění: rodiče na to nemusí být sami. Pokud se už snažili situaci komunikovat, pořídili prarodičům knihu, ukázali video nebo opakovaně srozumitelnými slovy vysvětlovali, co se s dítětem děje, jak se potíže nazývají a že vývoj potřebuje

čas – a přesto mají pocit, že se „točí v kruhu“ – přichází na řadu nabídka podpory ze strany naší organizace Tamtam. Smysluplné je v životě měnit to, co změnit lze. (A tam, kde to nejde, pracovat se svým postojem.) Pokud rozhovory s prarodiči přinášejí především bezmoc a zoufalství, může velmi pomoci, když do situace vstoupí někdo další – odborník. Může to být poradkyně rané péče, sociální pracovnice ze SAS nebo jiný poradenský pracovník, který rodinu zná, rozumí její situaci a zná historii dítěte. Jako velmi cenné a podpůrné se v minulosti ukázalo prarodiče ke společné schůzce zvat a motivovat. Dát jim možnost vidět audiometr na vlastní oči, mluvit otevřeně o sluchu, o komunikaci, o zapojení mimiky a znaků. Vysvětlovat souvislosti mezi porozuměním a produkcí řeči, upozorňovat na nemožnost srovnávat děti se sluchovým postižením a jejich řečový vývoj po kochleární implantaci s běžnou populací nebo i děti s implantáty mezi sebou. Vysvětlit základní termíny nebo podstatu konkrétní diagnózy. Za tím vším se odehrává paralelní proces přijetí a smířování se se situací i u samotných prarodičů. Někdy jsou to právě oni, kdo vyhledají pomoc, chtějí se zapojit a pracovat na sobě, aby mohli být oporou svým dětem, z nichž se stali rodiče neslyšícího dítěte.

Velké pochopení a empatie k jejich vlastnímu procesu však nemusí bránit tomu, aby byli prarodiče aktivně zváni ke spolupráci: k účasti na návštěvách poradkyň rané péče, na pobytech, do psychologické poradny – třeba jen jako doprovod dítěte na terapii, s možností položit krátkou otázku nebo se na chvíli zapojit. I to může pomoci. Často totiž lidé nevědí, jak se zapojit správně. I proto bych ráda povzbudila všechny rodiče, kteří se s podobnými situacemi setkávají, aby se nebáli o nich mluvit a hledat cesty. Někdy pomůže to úplně nejjednodušší – komunikovat jasně, konkrétně a otevřeně, jak by prarodiče mohli pomoci a co už naopak přijemné není.

Vztahy jsou ale často složitější. I proto jsme tu pro vás, abyste na to nebyli sami a abychom mohli kamínky na té cestě posunout, otočit, poponést, nebo pomalovat barvami – společně.

Dotazy do psychologické poradny můžete posílat i vy na e-mail holyanska@tamtam.cz. V případě zájmu lze domluvit termín osobní návštěvy.

Jaká jsou práva rodičů a dětí během hospitalizace nezletilého pacienta? S jakými omezeními se mohou v této souvislosti rodiny v nemocnici setkat?

Hospitalizace dítěte je vždy náročnou situací nejen pro samotného nezletilého pacienta, ale i pro jeho rodiče a blízké. Právní úprava této problematiky v rámci České republiky ale zcela reflektuje to, že nemoc a pobyt v nemocnici rodiče jejich rodičovských práv a odpovědnosti nezabavuje. Rodiče zůstávají zákonnými zástupci dítěte a mají právo být informováni o jeho zdravotním stavu, navrhované léčbě a podílet se na rozhodování o poskytované péči. Současně má dítě právo na respektující, citlivé zacházení odpovídající jeho věku a potřebám a na zachování kontaktu s blízkými osobami i během pobytu v nemocnici.

Zásadním právem, které je v této souvislosti často diskutováno, je právo dítěte na přítomnost rodiče nebo jiné blízké osoby. Toto právo je zakotveno v zákoně o zdravotních službách a vychází také z mezinárodních dokumentů, jako je Charta práv hospitalizovaných dětí. Přítomnost rodiče není pouhou „návštěvou“, ale je chápána jako součást péče o dítě, která má významný vliv na jeho psychickou pohodu, pocit bezpečí a schopnost zvládat léčbu.

Ministerstvo zdravotnictví ČR pro tyto potřeby vydalo metodický pokyn k přítomnosti zákonných zástupců a osob blízkých u dětí při poskytování zdravotních služeb. Tento dokument zdůrazňuje, že poskytovatelé zdravotní péče mají povinnost umožnit nepřetržitou přítomnost zákonného zástupce u hospitalizovaného dítěte, pokud tomu nebrání závažné zdravotní, hygienické nebo provozní důvody. Současně ale také uvádí, že zařízení mohou upravovat konkrétní podmínky s ohledem na provoz oddělení. S tím souvisí praxe, na kterou je třeba upozornit, že právo na přítomnost rodiče není absolutní. Jsou popsány případy soudních rozhodnutí v posledních letech, která hovoří o tom, že nemocnice mohou v odůvodněných případech přítomnost rodiče omezit, například z důvodu prostorových možností oddělení, ochrany ostatních pacientů či při poskytování vysoce specializované péče.

Častým zdrojem nedorozumění bývá také otázka úhrady pobytu rodiče v nemocnici. Právo dítěte na přítomnost zákonného zástupce neznamená automaticky nárok na bezplatné poskytnutí lůžka a stravy pro doprovod. U dětí do 6 let může být pobyt rodiče hrazen ze zdravotního pojištění, u starších dětí se často jedná o placenou službu, případně je posuzována individuálně (záleží na indikaci lékaře). Je však důležité rozlišovat mezi právem být s dítětem a komfortem ubytování – i v situaci, kdy nemocnice nemůže nabídnout lůžko pro rodiče, neměla by bránit samotné přítomnosti rodiče u dítěte.

Pokud rodiče během hospitalizace dítěte získají pocit, že nejsou respektována práva jejich dítěte nebo jejich vlastní práva jako zákonných zástupců, existuje několik možností, jak situaci řešit. Prvním krokem by měla být vždy snaha o domluvu přímo na oddělení – s ošetřujícím personálem nebo s lékařem odpovědným za péči o dítě.

Pokud se situaci nepodaří vyřešit touto cestou, mohou se

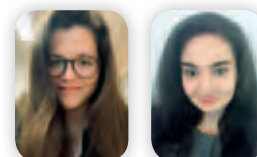

rodiče obrátit na nemocničního ombudsmana (pacientského ombudsmana), pokud jej dané zdravotnické zařízení má. Ombudsman slouží jako prostředník mezi pacienty, rodinami a nemocnicí a jeho role spočívá zejména v pomoci s řešením sporů, vysvětlování práv a hledání kompromisních řešení. Pro rodiče jde často o dostupnou a méně konfliktní formu obrany než formální stížnost. Další možností je podání stížnosti poskytovateli zdravotních služeb podle zákona o zdravotních službách. Stížnost lze podat písemně a nemocnice má povinnost se jí zabývat a rodiče informovat o výsledku. Pokud rodiče nejsou s vyřízením spokojeni, mohou se obrátit také na zřizovatele zařízení. V krajních a závažných případech, kdy dojde k výraznému zásahu do práv dítěte, mohou rodiče využít i další cesty ochrany, například obrátit se na veřejného ochránce práv nebo se domáhat ochrany svých práv soudní cestou.

Z pohledu sociálního poradenství se v praxi setkáváme s tím, že řada rodičů svá práva nezná nebo si není jistá, zda mohou o jejich respektování vůbec žádat. Stejně tak zdravotníci někdy balancují mezi provozními kapacitami zařízení a potřebami rodin. Je proto důležité znát možnosti, které se v rámci systému nabízejí a jsou právy dítěte, rodičů a blízkých.

V případech dalších dotazů se můžete obrátit na Sociální poradnu pro osoby se sluchovým postižením a jejich blízké na telefonním čísle +420 734 674 849 nebo na e-mailu socpor@tamtam.cz.

*Připravily Mgr. Marie Holyanská, psychologka v Psychologické poradně CDS Tamtam a Mgr. Denisa Poláčková, vedoucí odborného sociálního poradenství CDS Tamtam
Fotografie Shutterstock.com*

ČLOVĚK SI VŠECHNO MUSÍ NAJÍT SÁM, CHYBÍ PROVÁZANOST PÉČE

TOMÁŠ A MARIE ŽIJÍ S 4LETOU DCEROU SOFÍÍ V CENTRU PRAHY. NA SOFIIINU MOŽNOU ZTRÁTU SLUCHU POUKÁZAL JIŽ NOVOROZENECKÝ SCREENING A POZDĚJI SE POTVRDILA. V METROPOLI JE SPECIALIZOVANÁ LÉKAŘSKÁ PÉČE NA DOSAH, PŘESTO SE MANŽELÉ PO SDĚLENÍ DIAGNÓZY CÍTILI ZTRACENI. CHYBĚLA JIM NÁVAZNOST DALŠÍ PÉČE. NEVĚDĚLI, KDE JI HLEDAT. ZORIENTOVAT SE V SITUACI JIM POMOHLA PEDIATRIČKA A CENTRUM PRO DĚTSKÝ SLUCH TAMTAM. V PÉČI JE PODPORUJE I SOUDRŽNÁ RODINA.

Bydlíte v samotném centru Prahy. Zdravotnické služby jsou zde dostupné, na foniatrii se Sofinkou dojedete MHD nebo někam dojdete i pěšky. To je výhoda, ne?

Marie (M): V Praze se nám bydlí dobře. Jsme rodilí Pražáci, zvyklí bydlet v centru vlastně od narození, tak ani neznáme nic jiného. To je všechno určitě výhoda, ale náš prvotní problém byl spíš to, že jsme si všechno museli najít sami. Chyběla nám návaznost péče...

Když vám na ORL sdělili diagnózu, co pak následovalo?

M: Byli jsme odesláni na foniatrii, tedy – odesláni s tím, at si ji sami najdeme.

Tomáš (T): Já jsem prostě vzal telefon a začal jsem koukat, kde je jaká foniatrie. A čistě náhodou jsem se dovolal na foniatrii do Všeobecné fakultní nemocnice a tam, kupodivu, když jsem jim vše vysvětlil, našli termín a ujal se nás pan doktor.

M: Pak následovalo BERA vyšetření v přirozeném spánku. Probíhalo v pohodě, podařilo se to naměřit během několika minut. Dokonce jsme ani nemuseli přespávat do druhého dne, protože bydlíme hned vedle. Pan doktor Černý řekl, že Sofinka má oboustrannou středně těžkou ztrátu sluchu a bude v pohodě se sluchadly. Už v 9 měsících dostala sluchadla.

Jak rychle si na ně zvykla?

M: Byla to docela rychlovka. Přivykání probíhalo perfektně, od začátku s nimi neměla žádný problém. Nevyndávala si je z uší, nezhazovala je, interval toho, jak dlouho je měla na uších přes den, byl už od počátku dlouhý. Na foniatrii jsme byli premianti (*smích*). Do té doby to bylo se Sofinkou docela peklo – byla protivná, nevrlá a strašlivě křičela – byla na těch svých decibelech. Se sluchadly se celkově zklidnila.

Kdo nebo co vám pomohlo se zorientovat?

M: Na začátku jsme se v tom plácali, protože se ztrátou sluchu jsme neměli žádnou zkušenost. Byli jsme absolutně nepolíbení. Černá díra. Začala jsem vyhledávat informace na internetu a narazila na organizaci Tamtam. Jejich služby využíváme dodnes. Od začátku k nám chodí poradkyně rané péče Šárka, 4 roky už navštěvujeme i SAS (sociálně aktivizační službu pro rodiny s dětmi) a byli jsme na pobytu rodin. Zvládáme to časově i se školkou a s některými rodinami se vídáme i mimo SAS. Je tam přenos zkušeností. Nevyužili jsme jen logopedii, tu máme v místě bydliště.

T: Naše pediatrička nám na začátku zprostředkovala kontakt s maminkou chlapečka, který má kochleární implantát. Potkali jsme se, něco nám řekli a potvrdili, že orientace na Tamtam je v pořádku, že jsou to lidé, s nimiž se dá o těchto věcech radit.

Jak máte rozdělenou péči o Sofinku?

M: Je to podle času. Na, řekněme, důležitější kontroly a vyšetření, třeba na foniatrii, chodíme s manželem společně. Do SAS chodím já a třeba na logopedii také jen já. I na čištění uší, i když zpočátku jsme chodili oba, protože to bylo potřeba (*smích*).

T: Ano, to je příběh, který musím zmínit. Když nás poprvé odeslali na čištění oušek, vyrazili jsme na ORL do Všeobecné fakultní nemocnice. Ta budova vypadá jako dům hrůzy. Dětské oddělení je uzavřené, takže děti berou do oddělení pro dospělé a prostředí je fakt depresivní. Poprvé tam Sofinka hrozně řvala, pan doktor byl nervózní... No, byli jsme tam třikrát a skoro jsme se z toho léčili (*smích*).

M: Vyřešilo se to tak, že jsme začali pravidelně chodit na ORL k doktorce, ke které chodím já, na polikliniku Na Vinohradech...

Jaké jsou vaše profese? Daří se vám propojovat práci a péči o dítě?

T: Já pracuji na plný úvazek ve firmě, která se zabývá dopravní telematikou.

M: Já jsem nastoupila do práce na jeden den v týdnu, když byly Sofče 2 roky. Pracuji v lékárně jako

farmaceutický asistent. Sofinku hlídala moje maminka. Když byly Sofince 3 roky, už jsem chodila na delší dobu, ale stále na zkrácený úvazek. Loni v září začala Sofča chodit do školky. Dali jsme ji až od čtyř, protože byla na mě fixovaná. Teď to zvládla perfektně a líbí se jí tam.

T: Prospívá jí to. Je komunikativnější, rozmluvila se a naučila se i spoustu dalších věcí.

Jak si u vás doma rozděluje práci, třeba péči o domácnost?

M: Manžel chodí od rána do večera do práce... Maminka si také občas odskočí do práce (*smích*). Jinak o domácnost se starám já a Sofča. Vaříme spolu, uklízíme. A co se týče další pomoci, asi nejvíce funguje moje mamka, a manželova taky, a moje sestra. Ta má dvě holčičky, 10 a 13 let. Se Sofčou si rozumějí.

Máte nějaké zavedené výchovné postupy v rodině, které dodržujete?

T: My jsme hodně liberální. Nesnažíme se o příkazy, ale přes některé věci prostě nejede vlak. Například, že spát se chodí večer, což u některých Sofinčiných vrstevníků ani zdaleka neplatí – jak zjišťujeme od přátel. Myslím, že jako děti jsme to měli trochu drsnější. Neřekl bych, že máme modely, které bychom vyžadovali. Spíš se snažíme třeba jíst společně. Večeříme spolu, o víkendu i společně snídáme, nebo jdeme někam na oběd. Ale drsné zákazy, nařízení a striktní pravidla? Zatím ne, ale kdo ví? Sofinka je ještě ve věku, kdy ji dokážeme snadno o některých věcech přesvědčit. Někdy bývá náladová, a to pak nastupuje vyjednávací pozice, kdy musíme argumentovat. Snažíme se, aby byla v nějakých mantinelech.

M: Sofča je povahově nekontaktní introvert, dosud se třeba vyhýbala kolektivu na dětském hřišti. Když se k ní někdo přiblížil nebo na ni promluvil, chtěla domů. Nepřišli jsme do konfliktu, ona je velmi plachá. Proto jsme měli obavy ze školky, ale klaplo to.

T: Podle mě tím, že zpočátku neslyšela, hrál roli i handicap, ale z 50 % je to povahou. A protože se to bohužel potkalo, plachost se ještě trochu víc umocnila.

Celou dobu, co si s rodiči povídáme, je s námi také Sofinka a velmi tiše a soustředěně si hraje.

Sofinka se mi jeví jako hodně soustředěná, tichá holčička...

M: Ano, to mi všechny maminky závidí. Vydrží být potichu, mohu si vyřídit, co potřebuji. Chová se tak i v Tamtamu v SASce. Vydrží u malování, má ráda korálky, ráda zpívá.

T: Ona je velký pozorovatel, to je úžasné. Když ji někam šoupnete do prostředí, které nezná, dokáže ho velmi sledovat. Ale také ráda sportuje a docela jí to jde.

Je podle vás výchova dítěte, které má nějaké zdravotní znevýhodnění, něčím specifická?

M: Specifické může být to, že dítě je v podstatě od začátku kontrované. Když se bavím s kamarádkami, které mají stejně staré zdravé děti, žádné z nich nezažilo to, co Sofča. Třeba v SPC. Tam mi to přišlo pomalu jako test inteligence. Jestli umí tohle a tohle... Přitom u dětí do 3 let, pokud nejsou v žádném systému péče, to nikdo neřeší. Jestli umí barvičky, tvary, jestli umí říkanku? Od začátku je hlídána v nějakých tabulkách něčeho. Dokonce i v SPC, tam jsme tedy byli zatím jednou. Ale fakt mi to přišlo, jako kdyby už měla nastoupit někde na přijímačky. Nevím, jestli bych prošla já (*smích*).

T: Ano, ale zase na druhou stranu ty dámy byly celkem fajn. A také se přesně ukázalo, když nás vyzvaly, abychom u nich Sofinku nechali na hodinku a půl a šli si někde sednout, nešlo to. Nezůstala tam bez nás, byli jsme tam s ní oba. Ale nyní už je to lepší a je na mámě méně závislá. Je samostatnější a některé věci musí řešit sama.

Dotkli jsme se zde systému péče o dítě se ztrátou sluchu. Je něco, co vám v něm chybí?

T: Jak jsme říkali na začátku, chybí provázanost s následnou péčí. Pokud nenajdete Tamtam, musíte si vše hledat sami a jste do toho hozeni. Bylo by lepší, kdyby existovala nějaká směrovka, která vás posune. Tento problém určitě z civilizace nezmizí, bude tu stále, a není možné ho opomíjet. Vidím i to, že když má dítě oční vadu, je to daleko „normálnější“, běžnější, a více se kolem toho pracuje. Kdežto u sluchových vad je to jinak. Tomu oboru se věnuje i méně lidí. Asi je to tak málo zajímavý byznys, že do něj farmaceutické firmy nevrážejí tolik peněz. Kdyby ano, posunul by se třeba genový výzkum.

Byli jste na genetickém vyšetření?

M: Byli. Je to nějaká náhodná genetická mutace genu Tekta. Není ani od jednoho z nás. Víc nevíme. Výsledek ale na situaci nic nemění v momentě, kdybychom se rozhodli mít další dítě. Víme, že pravděpodobnost, že by mělo

sluchové postižení, by byla minimální. Ale když by Sofie chtěla mít dítě, může to být až 50 na 50.

T: Já osobně doufám, že progres v bádání bude takový, že po nějaké době dojdou k novému výsledku, ale je to o penězích. A ty v segmentu foniatrie nejsou, není jich tolik. Se Sofinkou pravidelně tráví čas i babičky, nabídli jsme tedy prostor i jim. Popisují společné radostné chvíle s vnučkou i první momenty, kdy se dozvěděly o jejím sluchovém postižení.

Marie B: Se Sofinkou trávím čas asi jednou za týden, a to buď v Praze, nebo na chalupě, kde je přes léto. Chodí ráda na hřiště, jezdí na koloběžce nebo na kole. Doma hraje různé stolní hry, malujeme nebo zpíváme. Když jsou s námi i dvě další vnučky, je o zábavu postaráno. Když jsem se dozvěděla, že má Sofinka sluchové postižení, byla jsem smutná a říkala jsem si: „Proč právě ona?“ Mrzelo mě to hlavně kvůli dceři a zetovi, kteří na ni dlouho čekali. Ale čas všechen smutek odplavil a dnes už si to ani neuvědomím. Myslím, že je to především zásluha jejích rodičů, kteří s ní nesmírně pracovali. Za svoji učitelskou kariéru jsem pracovala s dětmi s různými druhy postižení, ale nikdy ne se sluchovým. Ale možná mě tato

práce naučila větší trpělivosti a pochopení.

Ve výchově svých dcer jsem byla určitě přísnější, neboť jsem byla matkou. Role babičky není vychovávat, ale užívat si vnoučat, pokud to jde a pokud mají chuť s námi trávit čas. A my si je také užíváme. Sofie, díky vši péči a vedlejším aktivitám, vyspěla tak, že už nevidíme rozdíl mezi ní a ostatními dětmi.

Ludmila G: Sofinku vídám přibližně jednou týdně, buď u ní doma, nebo u sebe. Protože mám pod okny dětské hřiště, chodíme tam

občas spolu. Když jsem se dozvěděla, že špatně slyší, bylo to velké překvapení a obava, jak se s touto situací vypořádáme. Přemýšlela jsem, jak se tato situace v dnešní době dá řešit? V současnosti si myslím, že se nám daří, hlavně rodičům a Sofince samé, vše zvládat. Čím je starší, tím větší radost nám dělá. Hodně si povídáme o tom, co dělala, ukazuje mi fotografie, kde všude byla a co viděla. Teď nově vypráví i o školce a zážitcích na výletech se školkou. Pořád se zlepšuje a jak vyspívá, rozumí pořád více věcem.

Připravila Lucie Křestanová,
šéfredaktorka magazínu Dětský sluch
Fotografie archiv rodiny

ROLE OTCE DÁVÁ ŠANCI PROŽÍT SMĚSICI EMOCÍ A ODPOVĚDNOSTI

TONI-MIHAIL BOGDAN JE PREZIDENTEM NÁRODNÍ ASOCIACE OSOB SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM V RUMUNSKU, JEJÍŽ NÁZEV ASCULTĂ VIAȚA BY ŠEL DO ČEŠTINY PŘELOŽIT JAKO NASLOUCHEJ ŽIVOTU! S MANŽELKOU SE SEZNÁMILI NA STŘEDNÍ ŠKOLE A V ROCE 2000 ZALOŽILI RODINU. MAJÍ DVOJČATA, ANDREIE A CRISTIANA, VE VĚKU 22 LET, KTEŘÍ MAJÍ SLUCHOVÉ POSTIŽENÍ. DIAGNÓZA BYLA STANOVENA AŽ VE VĚKU 2 LET, PROTOŽE LÉKAŘI, KTEŘÍ JE MĚLI V PÉČI, TVRDILI, ŽE JSOU TO DVOJČATA, ROZUMĚJÍ SI NAVZÁJEM A JEN ZKRÁTKA MĚNĚ VNÍMAJÍ OSTATNÍ. RODIČE NIKOHO NESLYŠÍCÍHO NEZNALI A BYLO PRO NĚ ZPOČÁTKU TĚŽKÉ SE V SITUACI ZORIENTOVAT. DNES JSOU SYNOVÉ ÚSPĚŠNÍ VYSOKOŠKOLŠTÍ STUDENTI A TONI-MIHAIL JE PREZIDENTEM ASOCIACE POMÁHAJÍCÍ RODIČŮM, KTEŘÍ SE OCITNOU VE STEJNÉ SITUACI JAKO KDYSI ON.

Jak jste se s manželkou cítili, když jste se dozvěděli, že synové neslyší?

Zpráva nás zasáhla jako bumerang. Byl to obrovský šok, ale rozhodli jsme se, že uděláme vše pro to, abychom to překonali. Všichni členové rodiny nám byli oporou, i když byli také šokovaní, a podporovali nás ve všech následujících krocích.

Co pomohlo se se situací vyrovnat?

Problémem nebylo smíření se s hluchotou, ale spíše boj za to, aby mohla dvojčata slyšet, mluvit a začlenit se. Velmi nám pomohlo, že jsme byli všichni jednotní. Bojovali jsme se státními institucemi, když byl Národní program kochleárních implantátů ještě v počáteční fázi a nákup kochleárních implantátů státem byl blokován téměř 2 roky. Nakonec jsme se dostali až k ministru zdravotnictví, který nařídil, aby program přestal být blokován, a tak se nám podařilo implantáty získat.

Jaká podpora a úpravy byly pro komunikaci a každodenní život užitečné?

Bohužel v té době nebylo k dispozici mnoho informací a nedostali jsme žádné poradenství. Začali jsme s dětmi chodit na logopedii a naučili se, jak s nimi pracovat

na rozvoji řeči. Trvalo to dva roky nepopsatelného úsilí a nesčetných schůzek, než jsme pro každého z nich získali kochleární implantát, takže v roce 2007 byli ve věku 4 let implantováni v Institutu foniatrie a funkční ORL chirurgie s názvem „Prof. Dr. Dorin Hociotă“. Operovali je paní doktorka Gabriela Georgescu spolu s profesorem Joachimm Müllerem.

Můžete nám povyprávět, jak jste se rozhodovali pro kochleární implantáty?

Bylo to relativně jednoduché rozhodnutí, pokud to tak můžeme říct. Sluchadla nestačila a kochleární implantát byl jediným řešením, aby kluci mohli slyšet a vést „normální“ život. Víím, že na to existují různé názory, ale v té době byl v Rumunsku kochleární implantát jedinou šancí na rehabilitaci a integraci do společnosti. Po implantaci následovaly roky zotavování, do kterého jsme zapojili všechny kolem nás, a výsledky odpovídaly očekáváním, protože děti mohly začít chodit do mateřské školky a následně školy v rámci běžného vzdělávání.

Jak jste tyto vzdělávací instituce vybírali?

Jediné řešení bylo běžné vzdělávání a zapojení rodiny, zejména s ohledem na jejich relativně pozdní implantaci. Mateřská škola byla zpočátku obtížnější, protože jsme s kochleárními implantáty teprve začínali. Odešel jsem proto na rok ze zaměstnání a se souhlasem paní učitelky jsem rok trávil čas se syny i v mateřské školce. Hodně jsme s paní učitelkou spolupracovali, abychom našli nejrozumnější cvičení přizpůsobená jejich věku a problémům v dané vývojové fázi. Základní školu kluci zvládli dobře díky učitelce, která se velmi angažovala, aby jim pomohla. Poté absolvovali střední školu s velmi dobrými výsledky.

Jaké plány mají synové ohledně svého budoucího vzdělání a kariéry?

V současné době jsou oba vysokoškolští studenti třetího ročníku. Andrei studuje na Technické univerzitě stavební v Bukurešti se specializací na geodézii. Cristian studuje na Polytechnické univerzitě v Temešváru na Fakultě stavebnictví se specializací na katastr. Oba mají rádi sport, zejména fotbal a cestování. Vybudovali si mezi sebou zvláštní pouto založené na podpoře a porozumění. I přes

výzvy, které se vztahují k jejich sluchovému postižení, se navzájem motivují ve studiu, sportu a cestování... Tvoří pevný tým.

Co je podle vás nejdůležitější při výchově dětí?

Věřím, že nejdůležitější je dát dětem sebevědomí a bezpodmínečnou podporu. Neustálá komunikace, aktivní zapojení a trpělivost jsou nezbytné, zejména pokud mají děti postižení. Každý pokrok, ať už je sebemenší, musí být podpořen. Navíc si myslím, že rodina, učitelé a lékaři musí úzce spolupracovat, aby vytvořili stabilní a motivující prostředí. Obecně platí, že pro každé dítě je klíčové cítit se milované, vyslyšené a oceňované.

Jaké hodnoty chcete předat svým synům? A jak byste porovnal svůj styl výchovy s výchovou svých rodičů?

Snažil jsem se předat část vzdělání a základních hodnot, které jsem získal od svých rodičů, ale musel jsem zohlednit rozdíly dané moderní dobou a dnešními možnostmi. Rozdíl spočívá v tom, že nám byla pravidla vnucena, zatímco my jsme se snažili našim dětem vysvětlit jejich význam. Museli jsme dětem dát možnost přístupu k co největšímu množství informací, zároveň jsme však museli sledovat čas, který stráví před obrazovkou a poučit je o bezpečnosti na internetu.

Jak jste si s manželkou dělili péči o děti a domácnost?

Považuji se za aktivního rodiče, vzhledem k tomu, že jsem se po všechny ty roky podílel na výchově, vzdělávání a podpoře synů. Povinnosti jsme si striktně nerozdělovali, ve všem, co se týkalo výchovy chlapců, jsme se přirozeně doplňovali. Manželka věnovala větší pozornost domácím úkolům nebo komunikaci s učiteli, a já, zejména po návratu do práce, jsem se staral o většinu logistiky – dopravu na logopedii, z nebo do školy a na sportovní kroužky. V klíčových momentech, jako bylo zotavení po implantaci, jsme pracovali jako jednotný tým, každý přispíval tím, co uměl nejlépe. Byl to pro nás proces učení a role rodiny v rehabilitaci byla zásadní. Role otce vám dává šanci prožít intenzivní směsici emocí a odpovědnosti.

Jak jste se zapojil do činnosti národního sdružení rodičů „Ascultă Viața“?

V roce 2007 jsem se zúčastnil prvního tábora pro děti s kochleárními implantáty a během diskusí padl návrh, abychom se spojili a založili sdružení. V roce 2008 tak vzniklo Národní sdružení lidí se sluchovým postižením v Rumunsku „Ascultă Viața“ – vlastně sdružení rodičů, ale postupně začali členství od rodičů přebírat i další mladí lidé.

Jaká je vaše role v organizaci?

Od založení jsem jejím prezidentem. Máme přes 400 členů (rodin) a volby se konají každé 4 roky. Jádrem správním

radu tvoří rodiče, kteří se angažují od počátku a bojovali za spuštění národního programu kochleárních implantátů, lepší financování, modernizaci zvukových procesorů, propagaci kochleárních implantátů, ranou péči nebo zdůraznění role rodiny v rehabilitaci. Možná proto jsme více zvyklí bojovat za práva našich dětí, osob se sluchovým postižením, a nabízet pomoc těm, kteří přicházejí po nás.

Jakým výzvám aktuálně čelí rodiny dětí se sluchovým postižením v Rumunsku?

Aktuální problémy se točí kolem získávání práv podle právních předpisů, které jsou otevřené výkladu. Postižení je rozdílně hodnoceno v jednotlivých krajích a regionech. Další výzvy se týkají integrace do běžného vzdělávání.

Co vás motivovalo k zapojení se do Federace rodičů dětí se sluchovým postižením?

Členy FEPEDA jsme od roku 2015. Stalo se tak přirozeným vývojem, ale byla to i nutnost. V té době jsme se rozhodli, že je správný čas rozšířit naše obzory, navázat kontakty s podobnými asociacemi napříč Evropou, získat přístup k více informacím a zkušenostem jiných, aplikovat získané poznatky a osvědčené postupy – vše ve prospěch osob se sluchovým postižením a jejich rodin. A přesně to se také stalo. Na základě údajů poskytnutých rodičovskými organizacemi z FEPEDEY se nám podařilo přesvědčit ministerstvo zdravotnictví a národní zdravotní pojišťovnu, aby nahrazovaly řečové procesory každých 7 let. To je jen jeden z příkladů toho, jaký pozitivní dopad mělo členství ve federaci FEPEDA na naše členstvo.

*Připravila Mgr. Lucie Brandtlová,
publicistka Informačního centra
rodičů a přátel sluchově postižených
Fotografie archiv rodiny*

RODINA FUNGUJE A KAMARÁDI JSOU ZLATÍ

KOMUNITNÍ SPOLEK ŠALVĚJKA ZALOŽILY MARIE BASOVNÍKOVÁ, ANDREA KALCŮ A ANNA CÍCHOVÁ HRONOVÁ. JEHO ČLENY JSOU RODINY, KTERÉ TVOŘÍ PŘEDEVŠÍM NESLYŠÍCÍ RODIČE S DĚTI. TY MOHOU V PROSTORU ŠALVĚJKY NAVŠTĚVOVAT DĚTSKÝ KLUB, VYUŽÍT PROGRAMY NA PODPORU JAZYKA, ÚČASTNIT SE DÍLNICEK, PŘÍMĚSTSKÝCH TÁBORŮ A KOMUNITNÍCH SLAVNOSTÍ A POZNÁVAT TAK SVĚT PROSTŘEDNICTVÍM ČESKÉHO ZNAKOVÉHO JAZYKA. NABÍDKA AKTIVIT SPOLKU ZA 5 LET JEHO EXISTENCE VELMI NAROSTLA. SPOLUZAKLADATELKA MAJKA BASOVNÍKOVÁ MI POOTEVŘELA DVEŘE DO ZÁKULISÍ TOHOTO PULZUJÍCÍHO SPOLEČENSTVÍ I DO JEJÍ VLASTNÍ RODINY.

Marie Basovníková na akci Šalvějky na Vyšehradě

S jakým cílem byla Šalvějka založena? Představte nám její nejužší tým?

Náš tým tvoří různorodá trojice. Já jsem neslyšící, mám dvě neslyšící děti a chtěla jsem pro ně nějakou školku. Ajka je nedoslýchavá a má děti, které chodí do alternativního vzdělávání, a sama chodila do Waldorfské školy. Slyšící Anička, ta měla zkušenost s lesní mateřskou školou. Tak se zrodil nápad založit i takovou možnost pro neslyšící děti. Že chci něco podobného vytvořit, jsem se rozhodla už v roce 2019. Vím, že existují státní školky, kde je možnost přírody, lesního využití, ale ty jsou pro slyšící děti. A já chtěla mít tuto možnost i pro neslyšící. Asi rok jsme s tou myšlenkou zkoušely seznamovat rodiče. Dělal jsme pouze slavnosti. Pak jsme se rozhodly, že otevřeme dětský lesní klub.

Jaké aktivity v Šalvějce nabízíte?

Jako první jsme měli tábor a různé slavnosti. Po roce jsme založili dopolední dětský lesní klub. Poslední dobou používáme název lesoparkový klub, protože jsme v parku na Vyšehradě. Nabídl jsme i semináře a přednášky, abychom o tématu vzdělali rodiče. Dále jsme zkusili projekt knihovnička, jehož prvním cílem bylo hrát si se čtením. Měli jsme už program čtenářské gramotnosti, takže jsme na něj knihovničkou navázali. Byli jsme s dětmi venku a vyprávěli si. Nechtěli jsme, aby na nás děti jen koukaly a vsakovaly to, co jim my předáváme, ale aby se zapojovaly. Poté jsme zavedli odpolední kroužky, například přírodovědy, kam jsme pozvali například neslyšící biologku Máju Pangrácovou. Vyprávěla dětem o mravencích a motýlech. Pak moje první dcera, která chodila také do Šalvějky, musela nastoupit do základní školy. Věděla jsem, že ji potřebuji podpořit v jazykovém vzdělání. Přišli jsme tedy

s nabídkou projektu, který nazýváme Jazyková podpora. Ten je u rodičů velmi úspěšný. Takže za 7 let od doby, co nápad otevřít Šalvějku vznikl, už máme projektů opravdu hodně. Zapomněla jsem na minidivadlo, které vede Ajka, a kroužek matematiky, založený na metodě výuky podle profesora Hejného. Máme i terapeutický workshop a workshop hravé ruce, kde si děti hrají s možností využití znakového jazyka. Dopolední klub vedou tři neslyšící průvodkyně.

To už je opravdu široká nabídka. Kdo vás financuje nebo finančně podporuje?

Jsme závislí na členských příspěvcích. Máme různé druhy členství, které se liší mírou zapojení členských rodin. My jsme otevření všem, a na jiné akce slyšící rodiče chodí, ale do dopoledního klubu ještě ne. Přesto jsou vítání, budeme za to rádi. Překážkou je, že už máme maximální počet dětí. Větší kapacitu nemáme. Příspěvky nám umožňují zaplatit průvodce i nájem prostoru. Průběžně podáváme žádosti o projekty, granty a dotace. Máme také skupinu pravidelných dárců a podporovatelů. A všem jsme za jejich podporu velmi vděční.

Mluvila jste o prostorách Šalvějky. Jaké aktivity se odehrávají venku a jaké uvnitř?

Šalvějka už vystřídala hodně míst, nyní jsme už na třetím, kamenném. Šalvějce se podařilo získat a vybudovat krásné zázemí v Tábořské bráně na Vyšehradě, v ulici V Pevnosti. Nahoře máme pronajaté dvě malinké místnosti, je to v podkroví. V jedné místnosti děti spí a odpočívají a v druhé jedí. Snažíme se být co nejvíce venku – v létě celou dobu a až při odpočinku po obědě jsme uvnitř. Ale teď je zima, podmínky tedy musíme upravit. Právě

na znakový jazyk jsou ruce potřeba. Když je zima a děti mají rukavice, kolikrát i palčáky, nedomluví se. Potřebujeme hrát a popovídat si chvilku i uvnitř.

Jakou roli hrají v Šalvějce takzvané rituály? Oč jde?

Chceme dát dětem rytmus, aby věděly, co mohou očekávat. Například ráno začínáme kruhem. V něm společně zpíváme – třeba o počasí nebo o situaci, co se děje. Navzájem se pozdravíme jménem, abychom si uvědomili, kdo tam je. Jiné rituály se týkají denního času nebo ročního období. Pokud má někdo narozeniny, dáváme mu korunku a zpíváme písničku. Před obědem děkujeme přírodě, že můžeme jíst její dary. Rituál se dělá, aby si dítě uvědomilo, že není samo, a myslelo na druhé. Inspiraci i průběh rituálů nacházíme především ve waldorfské pedagogice. Dopolední klub máme jednou týdně, takže pro děti je občas náročné zas na rituál navázat, protože přes týden chodí do jiných školek – do integrace nebo do státní školky pro neslyšící a tam je jiný režim než u nás. Musí si znovu navyknout. Cítím, že je to škoda, ale aspoň tímto způsobem dáváme dětem pochopení a prožitek světa plnohodnotně v jejich mateřském jazyce.

Máte také programy pro celou rodinu, že?

Ano, například slavností. Rodiče třeba nejsou zvyklí na některé tradice, neznají tolik českou historii – masopust, vynášení Morany, svátek svatého Martina apod. Proto se snažíme dát zážitek kromě dětí i rodičům. Cítím, že je naším hlavním cílem dát možnost informovat a každou slavnost přizpůsobit povaze sdíleného prožitku rodičů a dětí.

V rodinách jsou tedy slyšící i neslyšící členové?

Přesně tak, máme děti neslyšící, děti s kochleárním implantátem a děti CODA. V Šalvějce se komunikuje primárně znakovým jazykem. Ze začátku jsme se snažili o bilingvální metodu a byl tam neslyšící i slyšící

průvodce a zároveň se mluvílo i znakovalo, ale zjistili jsme, že to není úplně vyhovující pro všechny společné děti. Proto dnes máme vše ve znakovém jazyce. Pouze během slavností nebo při veřejných akcích objednáujeme tlumočníka, aby byl program přístupný i slyšícím rodičům nebo širší veřejnosti.

Věnujete se i výtvarným aktivitám a v různých programech používáte spoustu pomůcek. Některé kupujete, ale jiné si i sami vyrábíte...

Máme samozřejmě zakoupené nějaké základní výtvarné potřeby. Ale jinak moc nechceme věci nakupovat, spíš si je chceme sami vyrábět. Používáme třeba ruličky z toaletního papíru nebo kartonovou krabici, kterou nabarvíme a něco z ní vyrobíme. Dostáváme také dárky – někdo nám dal ošatku, jiný koberec. Něco praktického seženeme i venku. Chceme co nejvíce tvořit z materiálu, který už existuje. Prožitkem tvoření si dítě zvědomí to, že ze starého se dá vytvořit nové. Děti si například hrají i s blátem... V průběhu roku děti prochází ručními dílničkami, kde vyšívají, háčkují nebo zkouší plést z vlny, vyrábějí taštičky. U tkalcovského stavu se učí trpělivosti, že musí u něčeho sedět, věnovat tomu čas i prostor, vyrábět to, a teprve potom z toho máme užitek, výsledek nebo výrobek.

Šalvějku navštěvují obě vaše dcery. Jak se jim tam líbí? Co jim klub přináší?

Starší dcera Natálie už chodí do školy. Ale v Šalvějce navštěvuje ještě workshopy a jazykovou podporu. Mladší Valinka chodí do dopoledního klubu a má ještě druhou školku, PIPAN. Kombinuje obě školky a mají to tak všechny děti, co chodí do klubu. A co jim přináší? Je to rozdílné u každé z dcer. Ta starší miluje život v lese, chůzi, lezení po skalách, po lesním terénu. Druhá je více emotivní a má ráda kontakt. Tím, že do klubu dochází neslyšící nebo CODA děti a znakují, dávám Valince

plnohodnotnou komunikaci, protože může komunikovat znakovým jazykem. I průvodkyně jsou neslyšící, tak když se objeví nějaká nepříjemná situace, lze to hned vyřešit a to přirozeně. Takže výhodou pro obě dcery je komunikace. Další výhodou, kterou cítím, je to, že lesní školka jim dává lepší možnost vnímat svět a pochopit ho – jak funguje Země, jak se střídají roční období. Tím, že zde společně zpíváme ve znakovém jazyce, se také rozvíjí. Vidím ji, jak si už sama znakuje, co jsme zpívali, a produkuje písničky.

Maruško, jste velmi aktivní. Jak zvládáte všechny své role – maminka, průvodkyně v Šalvějce, pečovatelka o domácnost a další, které máte? Pomáhá vám někdo?

Moje rodina mi hodně pomáhá. Na všem se domluvíme, aby nám to časově sedělo. Můj přítel si třeba vezme ten den na starost vaření a já mohu večer díky tomu pracovat. Můj týdenní rozvrh vypadá různě. Pomáhají babičky, kamarádi. Domluvíme se, že vyzvednou děti a někam je doprovodí. Příští týden naopak. Rodina funguje a kamarádi jsou zlatí. Šalvějka je má hlavní práce, ale mám jich více. Pracuji také ve Weblíčku (v České unii neslyšících) a nedávno jsem nastoupila do České televize jako editorka Zpráv v českém znakovém jazyce. Mám i různé zakázky, třeba překládám pro muzea, je to pestré.

Vystudovala jste tři školy – střední i vysokou školu se zaměřením na pedagogiku a další na lingvistiku. Jste zároveň učitelkou i maminkou. Nemají s tím dcery někdy problém?

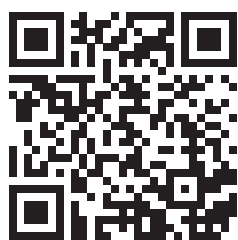
Snažím se to oddělit. Doma se musím přepnout na to, že jsem opravdu máma svých dcer. Máme jiná pravidla, ale snažím se dodržovat stejnou filozofii doma i ve školce. I doma se snažíme o udržování některých rituálů a tradic. V klubu jsem průvodkyně, takže musím připomenout dceři, že jsem tam i pro ostatní děti. Občas je to opravdu boj, protože dcera se tam třeba vzteká nebo by chtěla utěšit, protože se jí něco stalo. Vysvětlím jí, že ji mohu pochovat, ale na chvíli.

Podle jakých pravidel vychovááte dcery? Jste spíš přísnější, nebo volnější?

Pořád hledáme cestu. Přítel měl ze začátku jinou výchovu a museli jsme si o tom promluvit, protože já to cítím jinak než on. Například dceři chtěl hned něco zakázat, rovnou *to nesmíš, to nedělej*. Ale já jsem spíš pro vysvětlení, komunikaci a nastavení hranic. Potom jsme si to vysvětlili a nyní máme oba stejná pravidla.

Potřebovali byste pro Šalvějku něco, co vám chybí a pomohlo by to jejímu provozu?

Jak jsem už říkala, Šalvějka se několikrát stěhovala. Takže hledáme svoje stálé místo, prostor, který je blízko u lesa, kde by byla možnost aktivit přímo v lese. Nyní jsme na Vyšehradě, kde to určitě dobře funguje, třeba co se týče kroužků, ale je tam park. Musíme dodržovat hranice a pravidla, takže bychom si přáli vlastní zázemí blízko divoké přírody. Předtím jsme spolupracovali s mateřskou školou Hvězdy v lese, kde stále pořádáme tábory. Tímto bych jim chtěla moc poděkovat. A kdyby někdo věděl o vhodném prostoru pro nás, ať se nám ozve.

Video z klubu Šalvějka
(v prostorách LMŠ Hvězdy v lese)

Připravila Lucie Křestanová,
šéfredaktorka magazínu Dětský sluch
Fotografie archiv Marie Basovnickové
a klubu Šalvějka
Video Kamil Panský

36 let pro děti se sluchovým postižením a jejich rodiny z celé České republiky

Centrum pro dětský sluch Tamtam, o. p. s., je nestátní nezisková organizace s celorepublikovou působností, která poskytuje komplex vzájemně navazujících služeb pokrývajících potřeby dětí se sluchovým postižením a jejich rodin z celé České republiky.

RANÁ PÉČE
ČECHY

RANÁ PÉČE
PRO MORAVU
A SLEZSKO

SOCIÁLNĚ
AKTIVIZAČNÍ
SLUŽBY

ODBORNÉ
SOCIÁLNÍ
PORADENSTVÍ

INFORMAČNÍ
A VZDĚLÁVACÍ
SLUŽBY

Dětský sluch, odborný magazín Centra pro dětský sluch Tamtam, o. p. s.
Vydává Centrum pro dětský sluch Tamtam, o. p. s., Hábova 1571, 155 00 Praha 5 – Stodůlky
IČO 00499811, tel.: 235 517 313, e-mail: redakce@tamtam.cz, www.tamtam.cz
Číslo 01/2026 vychází 9. března 2026.

Redakční rada: Mgr. Jana Fenclová, Mgr. Martina Péčová, Mgr. Anna Kučerová, Ph.D., Mgr. Lucie Hanzíková
Šéfredaktor: Ing. Lucie Křesťanová
Redakce: Mgr. Lucie Brandtlová, Mgr. Veronika Kovalová, Mgr. Radana Ardelťová, Bc. Romana Procházková, DiS.
Grafické práce, sazba: Ing. Markéta Hovorková
Jazyková korekce: Michaela Šimková
Cena výtisku: 100 Kč
Roční předplatné (4 čísla včetně poštovného): 400 Kč
Tisk: Tiskárna Grafotechna Plus, Lýskova 1594/33, 155 00 Praha 5 – Stodůlky
ISSN 2570-8473

Magazín Dětský sluch vychází za finanční podpory Ministerstva zdravotnictví České republiky.

WWW.IDETSKYSLUCH.CZ

Unikátní portál představuje přirozenou vstupní bránu do problematiky sluchu. Je komplexním, seriózním a aktuálním zdrojem informací o sluchu a sluchových postiženích se zaměřením na děti od 0 do 18 let.

Portál je určen všem rodičům dětí se sluchovým postižením, lékařům, pedagogům, studentům i dalším zájemcům o problematiku sluchového postižení.

Na jednom místě zde naleznete články a videa o sluchových vadách a jejich diagnostice, o kompenzačních pomůckách, rehabilitaci sluchu, výchově a vzdělávání dětí se sluchovým postižením i o službách, které se pro ně a jejich rodiče nabízejí.

Nechybějí ani rozhovory s odborníky či příběhy rodin dětí se sluchovým postižením. Svoje dotazy ohledně postižení sluchu můžete poslat do interaktivní poradny.

10 nejčtenějších článků roku 2025 o neslyšících, jejich rodinách a odbornících

12. listopadu

Posloucháte často hudbu nebo jiné audio ve sluchátkách? Přečtete si tipy, jak chránit svůj sluch

4. listopadu

Průvodce sociální podporou (6. díl)

12. listopadu
12. listopadu

Provozovatelem portálu je Centrum pro dětský sluch Tamtam, o. p. s., které čerpá ze svých mnohaletých zkušeností s rodiči a dětmi se sluchovým postižením.

ReSound GN

ReSound Enzo IA

Více zvuku. Více výkonu.
Nyní v nejmenších
dobíjecích Super Power
sluchadlech na světě

Veškeré příslušenství ke sluchadlům značek ReSound, Beltone a Interton můžete zakoupit i v našem E-shopu.

Naleznete zde filtry, baterie, nabíječky, kolínka, hadičky, kloboučky, bezdrátové příslušenství, sortiment k údržbě sluchadel a další.

Pro vstup do E-shopu zadejte do svého internetového prohlížeče adresu

eshop-gnhearing.cz

nebo naskenujte níže uvedený QR kód.

GN Hearing Czech Republic spol. s r. o.

Prokopových 3 | 158 00 Praha 5

IČ: 48593273 | Tel: +420 224 941 641

Email: CZ.info@gnhearing.com | Web: www.gnhearing.cz

 AURACAST
A BLUETOOTH® TECHNOLOGY